

Голас Радзілімы

ШТОТЫДНЁВАЯ ГАЗЕТА ДЛЯ СУАЙЧЫННІКАЎ
ЗА МЕЖАМІ БАЦЬКАЎШЧЫНЫ

№4
(2510)

23 студзеня 1997 г.

Выдаецца з 1955 г.

Цана 1 000 рублёў.

СКЛАДАНАСЦІ І ПРАБЛЕМЫ МЯЖЫ

НЕЛЕГАЛЬНЫЯ МІГРАНТЫ

Межы ёсць ва ўсіх краін, але нам дасталася ледзь ці не самая клопатная. Магчыма, калі-небудзь мы паглядзім на гэта па-іншаму і навучымся здабываць з яе нават прыбытак па прыкладу Польшчы, дзе мяжа дае да 28 працэнтаў бюджэту, ці Англіі, дзе гэтая лічба даходзіць да 40 працэнтаў. Пакуль жа становішча буфера паміж Усходам і Захадам прыносіць толькі складанасці і праблемы. І адна з іх — праблема нелегальных мігрантаў.

ПЕРШАЯ сур'ёзная аперацыя па затрыманню нелегалаў у Беларусі была праведзена ў снежні 1992 года, калі затрымалі каля сарака індусаў і пакістанцаў. Далей — болей. За апошнія гады ў Беларусі затрыманы парушальнікі мяжы з усіх кантынентаў, акрамя хіба што Антарктыды. Сустрэліся гасці нават з далёкай Буркіна-Фасо. Усяго ж спробу незаконна перасячы мяжу Беларусі зрабілі грамадзяне з 72 краін свету.

Час ад часу мяняюцца асноўныя пункты прызначэння: найбольш папулярнай становяцца то Германія, то Францыя. Цяпер усё больш нелегалаў імкнецца ў Швецыю і іншыя Скандынаўскія краіны.

Нелегальныя мігранты, як правіла, прыбываюць у краіны СНД зусім законна: у якасці студэнтаў ці, напрыклад, турыстаў. Аднак пасля прыбыцця ў Маскву група раптам "знікае" і пачынае рухацца ў бок заходняй мяжы.

— Праблема нелегальнай міграцыі глабальная і так востра закранула Беларусь у сілу таго, што мы апынуліся на асноўных шляхах транзіту з Усходу на Запад, — гаворыць намеснік камандуючага пагранічнымі войскамі Рэспублікі Беларусь Мікалай Кохан, — таму кантраляваць нелегальную міграцыю тут складана. Аднак сёння мы ведаем яе асноўныя тэндэнцыі. Так, ужо відавочна, што нелегальная міграцыя мае вельмі вялікія матэрыяльныя і фінансавыя сродкі. Нядаўна мы сачылі за групай каля ста чалавек, на перамяшчэнне якой з Шры-Ланкі да Швецыі было выдзелена 120 тысяч долараў. Прычым гэтыя сродкі ідуць афіцыйна, праз банкі. У час першых затрыманняў грошы і групы ішлі разам, цяпер гэта два зусім раздзельныя каналы. Сёння

існуюць устойлівыя, добра арганізаваныя злачынныя структуры, якія займаюцца нелегальнай перапраўкай замежных грамадзян на Запад праз тэрыторыю Беларусі. Ёсць усе падставы меркаваць, што кіруюць імі добра падрыхтаваныя прафесіяналы.

Значна аблягчыла існаванне мігрантаў адкрыццё мяжы з Расіяй. Калі законапаласлухмяны грамадзянін падарожнічае праз яе ў лепшым выпадку раз у год, то нелегалы, якія часта вязуць наркатыкі, а то і зброю, перасякаюць яе пастаянна. І асноўная маса нелегальных мігрантаў пачынае "рух" з Расіі, якая ў пэўным сэнсе нават зацікаўлена ў іх: афіцыйна набываюцца візы, аплачваюцца пражыванне ў гасцініцах, карыстанне транспартам. У Беларусі ім таксама даводзіцца плаціць, але паколькі іх знаходжанне тут нелегальнае, гэтыя грошы ідуць ужо ў ценявую сферу. Менавіта таму, па ацэнках спецыялістаў, у любы момант у нашай краіне можа аказацца такая колькасць долараў, што іх курс будзе вызначаць ужо не Нацбанк.

За 1996 год у Беларусі было выяўлена каля 40 злачынных сетак па нелегальнай перакідцы мігрантаў. Але гэта толькі шчупальцы, што ідуць з краін, адкуль ажыццяўляецца асноўны экспарт жывога тавару на Запад. Трэба думаць, няўдачы агульнай карціны не змянілі, таму што гэты бізнес лічыцца самым даходным пасля гандлю наркатыкамі і зброяй. Ды і чаго, уласна, баяцца, калі ў нашым заканадаўстве да гэтага часу адсутнічае артыкул, па якому можна прыцягнуць да крымінальнай адказнасці за арганізацыю пераправы праз мяжу нелегальных мігрантаў.

ПЕРАКІДКА нелегалаў праз мяжу ажыццяўляецца самымі рознымі спосабамі. Іншы раз цэлыя групы ідуць па падробленых пашпартах, вырабленых на прафесійным узроўні, і выявіць іх у агульным патоку пасажыраў нялёгка. Дарэчы, пасля распаду СССР ва ўсіх былых рэспубліках захавалася мноства бланкаў замежных пашпартаў і здаралася, што АБІРы выдавалі прыватным фірмам ліцэнзіі на выдачу гэтых дакументаў.

(Заканчэнне на 3-й стар.).

ЛЁС АНДРЭЯ СНІТКІ-МАЛОДШАГА

ЛІЧЫЎ СЯБЕ БЕЛАРУСАМ

Вядомы археолаг і краязнаўца, гісторык Андрэй Снітка меў двух сыноў і дачку. Пра самога Снітку не гэтак даўно было расказана ў адным з нумароў нашай газеты за мінулы год. Кожны з Сніткаў варты асобнага апавяду. У кожнага з іх свой лёс, свая доля. Сёння наш расказ пра малодшага Сніткава сына, якога, як і бацьку, звалі Андрэй (1895—1969). Раскажам пра яго так, як склалася ягонае жыццё, хоць пра такое жыццё ён і не марыў, не планваў, не прадбачыў, не праектаваў.

З малых гадоў быў вясёлы і гарэзны. У сям'і яго звалі Адзя. Скончыў Мінскае рэальнае вучылішча, якраз тое, дырэктарам якога быў Іван Самойла, сын якога Уладзімір, Уладак з Казіміраўкі, вядомы публіцыст і літаратар, адзін з першых заўважыў пазытывы талент Янкі Купалы. Рэалісты вельмі любілі Самойлу. Андрэй Снітка-малодшы не быў выключэннем. Але за нешта Самойлу з ягонай пасады знялі, вывелі са службовай кватэры. Рэалістам гэта дужа не спадабалася. Яны неўзлюбілі новага дырэктара. Пачаліся канфлікты, спрэчкі. Андрэй Снітка разам з сябрамі таксама неяк выказаў сваю непрыязнасць да новага дырэктара. І ўсіх іх за гэта, цэлую групу выпускнога класа, пакінулі на другі год. Пасля рэальнага вучылішча Андрэй паступіў у Пецярбургскі інстытут шляхоў зносін. А тут вайна. Патрапіў у віленскую школу афіцэраў. Закончыў у Палтаве.

Затым перабраўся ў Кіеў. З Кіева — у Екацярынаслаў. Ужо тады там складалі праекты будучага Днепрагэса, вяліся гідралагічныя вышукі. Думаў заняцца будоўляй, неяк перабыць. Але лёс пакіраваў інакш. З арміяй белых патрапіў у Крым. Там іх перабілі, перагумілі, расцэрушылі. Але Андрэй ацалеў. Сеў на нейкі карабель, а адтуль — у Галіпалі. Гэтае Галіпалі дзесь у Турцыі паблізу Канстанцінопаля. Прабыў Андрэй Снітка там нядоўга. Гэта была вельмі цяжкая часіна ў ягоным жыцці. Даймаў голод, неўладкаванасць. І ён быў такі не адзін. Каб неяк выжыць, не змерці з голоду, хадзілі на паніхіды, на памінікі ў святыні. А там усім давалі памінальную кашу. То яны гэтым і жыліліся. Меў ён запатую каронку, дык і тую мусіў здзерці і на пражытак пусціць. У 1920 годзе ў Галіпалі склаўся невялікае беларускае зямляцтва. Андрэя абралі беларускім консулам. Ён з гэтага трохі смяяўся, жартаваў. "Пара беларусаў, казаў ён, а і ўжо консул..." Неўзабаве да Галіпалі дайшла вестка, што Чэхаславакія гатовая падтрымаць здольных да навукі маладых выгнаннікаў, і Андрэй Снітка ў кастрычніку 1921 года трапіў у Прагу, да вучываецца там. Вучобу скончыў паспяхова, быў другім, атрымаў дыплом інжынера. На ягоных дзвярах увесь час красавалася таблічка на чэшскай мове: "Інжынер Андрэй Снітка".

НА ЗДЫМКУ: інжынер Андрэй Снітка з рэдактарам "Нашай нівы" Аляксандрам УЛАСАВЫМ.

(Заканчэнне на 7-й стар.).

ПАШТОЎКА З БЕЛАРУСІ

Студзеньскія ўзоры.

ПАДЗЕІ ЛЮДЗІ ФАКТЫ ПАПДЗЕІ ЛЮДЗІ ФАКТЫ ПАПДЗЕІ ЛЮДЗІ ФАКТЫ

САВЕТ РЭСПУБЛІКІ

13 студзеня пачала работу першая сесія Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь.

З прывітальнай прамовай да

сенатараў звярнуўся Прэзідэнт А. Лукашэнка. Старшынёй Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь абраны Павел

Шыпук, былы старшыня Гомельскага аблвыканкома.

НА ЗДЫМКУ: у час работы першай сесіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь.

СУПОЛЬНАСЦЬ

**ЕЛЬЦЫН НАКІРАВАЎ
ЛУКАШЭНКУ ПРАПАНОВЫ
ПА ПАСКАРЭННЮ
ІНТЭГРАЦЫІ
РАСІІ І БЕЛАРУСІ**

«Прэзідэнт РФ Барыс Ельцын лічыць, што Супольнасць Расіі і Беларусі адбылася», — заявіў прэс-сакратар Сяргей Ястржэмбскі на брыфінгу.

Ён паведаміў журналістам, што Б. Ельцын накіраваў Прэзідэнту Беларусі, старшыні Вышэйшага савета Супольнасці Расіі і Беларусі Аляксандру Лукашэнку адпаведнае пасланне, якое ўтрымлівае прапановы па паскарэнню і паглыбленню інтэграцыйных працэсаў паміж дзвюма краінамі.

У прыватнасці, адзначыў прэс-сакратар, Б. Ельцын прапаноўвае пачаць рэалізацыю праграмы сінхранізацыі эканамічных рэформаў у дзвюх краінах. У сувязі з гэтым прапаноўваецца ў кароткія тэрміны закончыць уніфікацыю мытных кодэксаў абедзвюх краін.

Страты Расіі і Беларусі з-за адсутнасці такой уніфікацыі складаюць, паводле слоў прэс-сакратара, 5—6 трыльёнаў рублёў.

У ліку ініцыятыў расійскага Прэзідэнта — фарміраванне адзінай паліўна-энергетычных балансаў РФ і Беларусі. Б. Ельцын прапаноўвае да канца 1997 года стварыць адзіную нарматыўна-прававую базу і адзінае падатковае заканадаўства. Ён выступае таксама за уніфікацыю бюджэтных сістэм, стварэнне адзінага бюджэту і адзінай валютнай сістэмы Супольнасці.

У пасланні не выключалася магчымасць стварэння пасля правядзення адпаведнага рэферэндуму адзінага ўрада Супольнасці, сказаў С. Ястржэмбскі.

Па яго словах, пасланне Б. Ельцына прадугледжвае правядзенне на пачатку гэтага года пасяджэння Вышэйшага савета Супольнасці.

**АЛЯКСАНДР ЛУКАШЭНКА
ВІТАЕ ІНІЦЫЯТЫВЫ
БАРЫСА ЕЛЬЦЫНА**

13 студзеня, даведаўшыся пра чарговыя ініцыятывы Барыса Ельцына аб паглыбленні інтэграцыі паміж Расіяй і Беларуссю і, у прыватнасці, аб магчымасці стварэння агульнага ўрада Супольнасці, на імправізаваным брыфінгу ў будынку адміністрацыі падчас першай сесіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка зазначыў журналістам, што ён вельмі задаволены гэтым фактам.

«Я вельмі шчаслівы і вельмі рады, што Прэзідэнт Расійскай Федэрацыі такім чынам рэагуе на аб'яднаўчыя працэсы нашых дзяржаў. Гэта наша дзецішка, прэзідэнтаў Беларусі і Расіі. Я думаю, што нам трэба падштурхоўваць гэты працэс і рэалізоўваць». Пры гэтым Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што размова павінна ісці не толькі пра эканамічную інтэграцыю, але і пра палітычную і ваенную. А. Лукашэнка падкрэсліў, што ў яго ёсць таксама канкрэтныя прапановы аб паглыбленні інтэграцыі ад Дзяржаўнай думы Расіі, ад Савета Федэрацыі, урада і Прэзідэнта Расіі і што абодва бакі сумесна працуюць над гэтымі прапановамі.

На думку беларускага Прэзідэнта, аб далейшых шляхах палітычнай інтэграцыі павінны выказацца перш за ўсё парламенты абедзвюх краін. Гэта ўваходзіць у іх кампетэнцыю. Прычым ён даў зразумець, што для вырашэння далейшага лёсу Супольнасці неабавязкова пра-

водзіць рэферэндумы ў абедзвюх краінах, можна знайсці больш простае рашэнне, перш за ўсё праз парламенты.

ВАКОЛ ПАСЛАННЯ Б. ЕЛЬЦЫНА

АПАЗІЦЫЯ ЗАКЛАПОЧАНА

Пасланне Барыса Ельцына выклікала вострую заклапочанасць у беларускай апазіцыі. Як паведамляе газета «Звязда», ужо 14 студзеня прадстаўнікі БНФ і іншых арганізацый правялі шматлюдны пікет ля расійскага пасольства, пратэстуючы супраць «імперскіх замахаў Масквы». Сярод лозунгаў можна было заўважыць такія: «Беларусь — край партызанскі!», «Хацелі як лепей, а атрымаецца як заўсёды» і інш. Адзін з арганізатараў гэтага пікета, актывіст БНФ Валерый Буйвал, зазначыў, што яго арганізацыя расцэньвае гэты падзеі як спробу Масквы атрымаць Беларусь у якасці кампенсацыі за страчаную Чачню і пашырэнне НАТО на Усход. Сакратар Управы БНФ Вячаслаў Сіўчык паведаміў, што вулічныя акцыі па абароне незалежнасці Беларусі будуць працягвацца, у тым ліку пікеты ля расійскага пасольства, а на 25 студзеня пададзена заяўка на правядзенне ў Мінску шэсця і мітынгаў у падтрымку незалежнасці Беларусі і ў знак салідарнасці з народамі Сербіі і Балгарыі.

— Ельцын цяпер знаходзіцца ў такім фізічным стане, што ён можа толькі падпісаць падрыхтаваны яго асяроддзем дакумент. Тут завязана і ўнутрырасійская раскладка, і барацьба паміж Дзярждумай і Прэзідэнтам, і інш. Тут завязана і такая расійская праблема, як пашырэнне НАТО на Усход... Для нас жа ў гэтай сітуацыі самае істотнае тое, што з'явілася зноў непрыкрытая пагроза нашай незалежнасці. Мы гэтым абураны, мы зробім усё, каб захаваць незалежнасць нашай краіны. Уся палітыка БНФ гэтай вясной будзе накіравана менавіта на дасягненне гэтай мэты, — заявіў Вячаслаў Сіўчык.

ПРЫЗНАЧЭННІ

**НОВЫ МІНІСТР
ЗАМЕЖНЫХ СПРАЎ
БЕЛАРУСІ — ІВАН АНТАНОВІЧ**

Як паведамілі з прэс-службы Прэзідэнта, у адпаведнасці з артыкулам 146 Канстытуцыі Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А. Лукашэнка міністрам замежных спраў назначаны Іван Іванавіч Антановіч.

І. Антановіч нарадзіўся ў 1937 годзе ў Ляхавіцкім раёне Брэсцкай вобласці. Па нацыянальнасці — беларус.

Адукацыя — вышэйшая, закончыў Мінскі дзяржаўны педагогічны інстытут замежных моў. Доктар філасофскіх навук, прафесар.

Пасля заканчэння інстытута — на навуковай рабоце ў Інстытуце філасофіі і права Акадэміі навук БССР.

У 1967—1969 гадах — загадчык рэдакцыі філасофіі і права Беларускай Савецкай Энцыклапедыі.

У 1969—1974 гадах — супрацоўнік, галоўны рэдактар часопіса ААН «Міжнародное обозрение криминальной политики».

Быў пастаянным прадстаўніком БССР пры ЮНЕСКА ў Парыжы.

З 1974 года — на партыйнай рабоце.

У 1987—1991 гадах — прарэктар па навуковай рабоце Акадэміі грамадскіх навук пры ЦК КПСС.

Працаваў у Расійска-амерыканскім універсітэце ў Маскве, у Акадэміі кіравання пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь, узначальваў Беларускі інстытут інфармацыі і прагнозу.

З 1995 года — намеснік міністра замежных спраў Рэспублікі Беларусь.

Узнагароджаны ордэнам «Знак Пашаны» і Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР.

З АФІЦЫЙНЫХ КРЫНІЦ

**БЕЛАРУСКАЯ ДЫЯСПАРА
ЗА МЯЖОЙ
НЕ ЗАСТАЕЦА
БЕЗ УВАГІ ўРАДА**

Як паведаміла прэс-служба ўрада Рэспублікі Беларусь, 8—11 студзеня намеснік прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Уладзімір Русакевіч сустрэўся з кіраўнікам Беларускага таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства «Радзіма»), Згуртавання беларусаў свету «Бацькаўшчына» і шэрагу іншых грамадскіх аб'яднанняў рэспублікі, што вядуць работу з беларускай дыяспарай.

У час сустрэч былі абмеркаваны пытанні паляпшэння работы з беларусамі блізкага і далёкага замежжа, удасканалення яе каардынацыі, паляпшэння інфармаванасці нашых суайчыннікаў за рубяжом аб пытаннях, якія рашаюцца ў Беларусі, дасягненнях рэспублікі і яе праблемах, узмацнення дзяржаўнай падтрымкі беларускай дыяспары ў галіне культуры і адукацыі, абароны грамадзянскіх правоў і свабод яе прадстаўнікоў.

Асобая ўвага была нададзена развіццю больш цеснага супрацоўніцтва грамадскіх аб'яднанняў і дзяржавы ў справе падтрымкі запатрабаванняў беларускай дыяспары, у прыватнасці, у выкананні і далейшым развіцці комплекснай дзяржаўнай праграмы «Беларусы ў свеце».

«Тут я ў першую чаргу хачу назваць нашы адносінны з брацкай расійскай дзяржавай.

Інтэграцыя Беларусі і Расіі — гэта не нейкі модны лозунг, не палітычная кан'юнктура, а наказ часу. Супольнасць Беларусі і Расіі павінна стаць адным з лакаматываў нашага эканамічнага адраджэння.

Менавіта вы — Савет рэспублікі — сумесна з Палатам прадстаўнікоў здольныя надаць новы імпульс беларуска-расійскай інтэграцыі, стварыць трывалую прававую аснову для дасягнення мэтай, замацаваных у беларуска-расійскім дагаворы ад 2 красавіка 1996 года.

Гаворачы аб інтэграцыі, хачу звярнуць вашу ўвагу на адну важную акалічнасць, якую часта выпускаюць з-пад увагі нават прыхільнікі інтэграцыйных працэсаў.

Справа ў тым, што інтэграцыю недастаткова разглядаць толькі як узаемавыгаднае эканамічнае супрацоўніцтва паміж былымі саюзнымі рэспублікамі.

Узаемавыгадных, партнёрскіх адносін у Беларусі будзе дабівацца з усімі дзяржавамі свету — як на Усходзе, так і на Захадзе, як на Поўначы, так і на Поўдні.

Наша інтэграцыя прадугледжвае аднаўленне разарваных эканамічных сувязей некалі адзінага народнагаспадарчага комплексу былога Савецкага Саюза. Інтэграцыя — гэта і аднаўленне геапалітычнай, гістарычнай, культурнай і духоўна-маральнай прасторы некалі адзінай вялікай дзяржавы».

(З выступлення Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ЛУКАШЭНкі А. Р. на адкрыцці першай сесіі Савета рэспублікі Нацыянальнага сходу 13 студзеня 1997 года).

ПАЗІЦЫЯ БНФ

**ВЫКАЗАЎСЯ СУПРАЦЬ
«ЦЕНЯВОГА ўРАДА»**

Кіраўніцтва Беларускага народнага фронту «Адраджэнне» выказалася ў сувязі са стварэннем «ценявога ўрада» апазіцыі.

У прыватнасці, у заяве гаворыцца, што супрацоўніцтва розных палітычных сіл магчыма толькі ў рамках Нацыянальнай эканамічнай рады пры Вярхоўным Савеце 13-га склікання, аб падтрымку якой «ў той меры, у якой ён застаецца сведчаннем дзейнасці Канстытуцыі 1994 года», заявіў Народны фронт.

Кіраўніцтва фронту лічыць, што любыя спробы штучна стварыць на яго аснове палітычны рух мяняюць статус парламента ў бок зніжэння і не будуць падтрыманы БНФ.

НЕЛЕГАЛЬНЫЯ МІГРАНТЫ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Няма мяжы чалавечай вынаходлівасці, калі размова ідзе аб кантрабандным правозе людзей. У парушэнне ўсіх фізічных законаў з багажніка "Форда" неяк дасталі... 6 чалавек. Але і гэта, як аказалася, не мяжа. Адночы пагранічнікаў зацікавіў аўтамабіль гвінейскага дыпламата, які пакідаў Беларусь і, згодна з дакументамі, "працаваў" у Францыі. Паводзіў сябе гэты "дзеяч" краіне падазрона. Па просьбе пагранічнікаў Міністэрства замежных спраў аператыўна правярыла яго паўнамоцтвы, і праз пару гадзін высветлілася, што да дыпкорпуса маюць адносіны толькі нумары яго падробленага пашпарта. Да гэтага часу ў машыне ўжо запацелі вокны, што наводзіла на яшчэ большыя падозрэнні. Увогуле, аказалася, што калі пастарацца, то ў багажнік "Нісана" можна ўтрамбаваць... 15 кітайцаў...

Адночы партыю кітайцаў — 50 чалавек — паспрабавалі правезці праз мяжу ў чамаданах. Адрозна насцярожыла, што груз (чамаданы) з Мінска ішоў на ЗША, быццам у Амерыцы сваіх чамаданаў не хапае. Увогуле, чамаданаў у фуры аказалася не 200, як было ўказана ў дакументах, а ўсяго 70, астатняе месца было запоўнена нелегаламі.

Санкцыі, якія прымяняюцца да парушальнікаў дзяржаўнай мяжы Рэспублікі Беларусь, уражваюць сваёй гуманнасцю і мяккасцю: сёння за парушэнне іншаземцамі правілаў пражывання і перамяшчэння па тэрыторыі Беларусі наш Адміністрацыйны і Крымінальны кодэкс прадугледжваюць пакаранне ў выглядзе штрафу ў памеры трох мінімальнага зарплат. Трэба думаць, што знойдзецца нямаля арганізатараў, ды і саміх нелегалаў, якія згодзіцца плаціць такія грошы штодзённа.

Пасля затрымання парушальніка перадаецца органам МУС, якія павінны прыняць меры для высялення яго з тэрыторыі краіны. Аднак адсутнасць сродкаў робіць дэпартацыю нелегалаў практычна немагчымай. У 1994—1995 гадах з тэрыторыі Беларусі было дэпартавана ўсяго 8 чалавек. Пасольствы тых краін, адкуль прыбылі нелегалы, ніякага інтарэсу да сваіх грамадзян ужо не праяўляюць. Сёння ствараецца ўражанне, што некаму вельмі выгадна праводзіць у Беларусь акцыі асіміляцыі грамадзян гэтай краіны. Так што, магчыма, і з'явіцца ў хуткім часе дзенебудзь у сталічнай Мадрыдаўскай кітайскай квартале. Тым больш, што ў гэтым годзе зафіксаваны рэзкі прыток кітайцаў у Беларусь.

Спробы нелегальнага перасячэння дзяржаўнай мяжы — гэта сур'ёзная праблема. Але не меншую небяспеку тоіць той шлейф, які цягнецца за нелегальнымі мігрантамі, — злачынасць, ценявыя грошы, наркатыкі, валюта, зброя...

Авайна ўжо ідзе. І вядуць яе прафесіяналы: на тэрыторыі Беларусі ўжо затрымліваліся былыя генералы службы бяспекі Афганістана, якія займаліся арганізацыяй перакідкі нелегалаў і іншымі злачынаствамі. Абучаныя яшчэ ў часы Савецкага Саюза ў спецыяльных вучэбных установах, суперпрафесіяналы цудоўна падрыхтаваны і, што важна, маюць патрэбныя сувязі.

Увогуле ж на нашай тэрыторыі вельмі многа афганцаў, і іх злачыныя структуры развіты і арганізаваны лепш за ўсё. Не варта забываць і пра тое, што ў Беларусь у асноўным сцякаюцца мігранты з "гарачых кропак", якія, як правіла, добра ведаюць зброю і маюць вопыт баявых дзеянняў. Ужо затрымліваліся групы нелегалаў, якія наладжвалі разборкі паміж групамі, а таксама спрабавалі дзяліць сферы ўплыву ў Мінску. Неаднаразова фіксаваліся выпадкі ракету, захопу заложнікаў, у якіх ахвярамі і выканаўцамі былі грамадзяне, што незаконна знаходзіліся на тэрыторыі рэспублікі. У 1995 годзе за розныя адміністрацыйныя парушэнні было прыцягнута да адказнасці 33 573 замежных грамадзян. Пры гэтым яны ўчынілі 755 крымінальных злачынастваў, у тым ліку 12 наўмысных забойстваў. У першым паўгоддзі 1996 года колькасць злачынастваў, якія ўчынілі іншаземцы, павялічылася на 30 працэнтаў.

Пастаянна займаючыся праблемай нелегалаў, пагранічнікі не маглі ў рэшце рэшт не задаць пытанне: адкуль гэтыя бадзгі, гладныя, абарваныя людзі, бяруць грошы? Вакол жа іх пракручваюцца вялікія сумы. Калі пра-

лему пачалі вывучаць глыбей, узнікла версія аб тым, што грошы, неабходныя для пакрыцця расходаў на нелегальную міграцыю, бяруцца ад продажу наркатыкаў.

Аб'яднаньня намаганні пагранвойск, Міністэрства ўнутраных спраў і Камітэта дзяржаўнай бяспекі дазволілі атрымаць поўнае пацвярджэнне гэтай версіі: партыя наркатыкаў практычна заўсёды суправаджае групу нелегальных мігрантаў. Асноўны пункт прызначэння — Расія, аднак частка "тавару" рэалізуецца ў Беларусі. Прычым частка немалая. Так, з пачатку дзевяцідзясяціграмавой партыі герайну, што нядаўна адпраўлялася ва ўсходнім напрамку, на тэрыторыі нашай краіны меркавалася рэалізаваць амаль два кілаграмы. І калі ў 1990 годзе ў трох выпадках было канфіскавана 960 грамаў марыхуаны і опію, то ў 1995 годзе быў зафіксаваны ўжо 51 выпадак канфіскацыі 386 кілаграмаў разнастайных наркатыкаў. У цэлым жа незаконны абарот дасягнуў каля 1 500 кілаграмаў.

Нелегалы-кантрабандысты адчуваюць сябе ў нас так спакойна, што адзін з іх неяк прынес наркатыкі на продаж у звычайным цэлафанавым пакеце. У выніку ў мінулым годзе ў Беларусі рост злачынасцяў, звязаных з наркатыкамі, склаў 40 працэнтаў.

Яшчэ адна праблема, звязаная і з наркатыкамі, і з нелегаламі, — гэта СНІД. Пасля шырокамаштабнай праверкі ў Беларусі гэты дэягназ лабараторна ўстаноўлены ў 233 чалавек, з іх 88 — жыхары сумна вядомага Светлагорска. У гэтым жа годзе выяўлена 394 чалавекі з першаснымі станоўчымі вынікамі, якія могуць пацвердзіцца пасля дадатковай праверкі. Амаль усе заражаныя — маладыя людзі ва ўзросце ад 15 да 30 гадоў. Галоўны ўрач рэспубліканскага цэнтру прафілактыкі СНІДу Валерый Глазоўскі заўважыў у сваім інтэрв'ю, што меры трэба прымаць не супраць СНІДу, а супраць поўнай небароненасці беларускіх межаў, праз якія вязуцца наркатыкі, што часта асядаюць у краіне. Аднак справа, відаць, усё-такі не толькі ў наркатыках: у Беларусі на мяжы сертыфікаты на ВІЧ не правяраюцца.

Уцывільнага чалавека азнаямленне з міграцыйнай сітуацыяй у рэспубліцы Беларусь выклікае толькі адно пытанне: а можа, і не трэба нікога затрымліваць на мяжы? Ішлі б гэтыя нелегалы, куды хочуць, і чым далей адсюль — тым лепш.

У адказ на маё пажаданне намеснік камандуючага пагранічнымі войскамі Рэспублікі Беларусь Мікалай Кохан сказаў, што, удзельнічаючы ў мерапрыемствах, праводзімых Міжнароднай арганізацыяй па міграцыі і Упраўленнем Вярхоўнага камісара па справах бежанцаў ААН, ён імкнецца растлумачыць прадстаўнікам заходніх краін, што ў нашай граніцы ёсць пэўны запас трываласці. У Беларусі ідзе накіраванне нелегалаў, сёння тут знаходзіцца каля 170 тысяч чалавек, якія робяць настойлівыя намаганні, каб трапіць у Заходнюю Еўропу. Беларускія пагранічнікі, якіх усяго 10 тысяч, гэты паток стрымліваюць з апошніх сіл.

Наш сённяшні бюджэт непараўнальна з тымі сродкамі, якія выкарыстоўваюцца для нелегальнага перасячэння мяжы, калі на аднаго чалавека выдзяляецца ад пяці тысяч долараў і вышэй. Памножце гэтую лічбу на колькасць нелегалаў і параўнайце з нашым бюджэтам, які складаў у мінулым годзе 271 мільярд рублёў. Да таго ж, калі мы ўсё-такі затрымліваем нелегала, абыходзіцца ён нам трыста долараў у суткі. Пры гэтым адзначаецца выразная тэндэнцыя да нарастання патоку мігрантаў. У эфектыўнасці нашай дзейнасці ў большай ступені павінны быць зацікаўлены дзяржавы, куды накіравана нелегальная міграцыя, — Германія, Францыя, Італія, Швецыя і іншыя краіны, дзе нелегалы праяўляюць актыўнасць аж да масавых беспарадкаў і тэрарыстычных актаў.

Між іншым, Польшча і Прыбалтыйскія дзяржавы рэгулярна атрымліваюць фінансавую дапамогу, накіраваную на абарону межаў. Мабыць, Запад упэўнены, што ад тысяч нелегалаў іх абараняе палякі, а не беларусы? Між тым праблема нарастае, а сотні тысяч нелегальных мігрантаў могуць стаць той гаручай сумессю, якая здольна ўзарваць бяспеку ўсяго еўрапейскага рэгіёна.

Вераніка ЧАРКАСАВА.

ШКОЛА РОСПІСУ

У Гомельскім прафесійна-тэхнічным вучылішчы народных промыслаў пачалі рыхтаваць навучэнцаў па новай спецыяльнасці — мастакоў роспісу па дрэву. Тут узаўняюць даўно забытыя арнаменты і ўзоры па роспісах на апрацоўчых дошках, кубках, цукарніцах, хлебніцах. А нехта з дзяцей, магчыма, будзе пісаць і іконы — некалі ж славілася веткаўская школа стараверскага ікананісцы.

НА ЗДЫМКАХ: на занятках па роспісу; будучы майстар роспісу па дрэву Лена КІРЫЕНКА.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА.

АЛЕРГІЯ НА АБРЭВІЯТУРУ

ТРЫ ЛІТАРЫ, ЯКІЯ ПАГРАЖАЮЦЬ УЗРУШЫЦЬ БЕЛАРУСЬ

Пасля чарнобыльскай трагедыі 1986 года ў Беларусі пачалася алергія на абрэвіятуру АЭС, радыяцыйнай сталі палыхаць дзяцей, а вучоных, якія сур'ёзна займаюцца атамнай энергіяй, увайшло ў моду прыраўноўваць іх да "ворогаў народа". Між тым, эмоцыі эмоцыямі, але ў перыяд энергетычнага крызісу ў рэспубліцы сталі сур'ёзна задумвацца, як сіпкаваць прадрпрыемствы і чым ацяпляць жыллё грамадзян. Асабліва актуальнае значэнне гэтая праблема набыла ў 1996 годзе, калі высветлілася, што стварэнне Супольніцтва Расіі і Беларусі зусім не азначае бясплатнай і ніспыннай пастаўкі расійскіх нафты і газу.

У канцы мінулага года "АіФ у Беларусі" атрымалі сенсацыйнае паведамленне: ужо ў гэтым тысячагоддзі Беларусь пачне будаўніцтва ўласнай атамнай электрастанцыі. Нават для заходніх спецслужбаў не сакрэт, што некалькі гадоў пад Мінскам, у Рудзенску, знаходзіцца кансерваваны аб'ект пад наўнай назвай ЦЭЦ-5. Па нашых звестках, гэта не што іншае, як каркас, на аснове якога можна ўзвесці як цеплавую, так і атамную электрастанцыю (для чаго, уласна, ён і ствараўся). Аднак айчынная АЭС будзе ўсё ж не ў Рудзенску. Ці то ініцыятары стрымала блізкасць да сталіцы, ці то па іншых меркаваннях, але з 40 абспедаваных раёнаў афіцыйна выбраны тры, у адным з якіх у любы момант можа пачацца будаўніцтва атамнай станцыі. Гэта Дубровенскі раён Віцебскай вобласці, Шклоўскі і Быхаўскі раёны Магілёўскай вобласці. Усе тры выбраныя месцы адпавядаюць нарматывам МАГАТЭ (Міжнароднай арганізацыі па кантролю за атамнай энергіяй). І хаця дакладнае месца будаўніцтва АЭС трымаецца ў тайне, можна меркаваць, што гэта будзе Дуброўна. Малаверагодна, што прэзі-

дэнт А. Лукашэнка па чыста ідэалагічных меркаваннях рызыкне навазаць атам, няхай нават і мірны, сваім землякам-шклаўчанам, а Быхаў ужо і так нацярапеўся ад радыяцый Чарнобыля. Дуброўна ж — ліясцеа і дастаткова аддаленае ад буйных гарадоў месца, што ўсё ж з'яўляецца такім-сякім плюсам...

Нягледзячы на запэўніванні арганізатараў у экалагічнай бяспецы праекта, лёгка спрагназаваць вялікі грамадскі рэзананс, прычым не толькі ў вышэйназваных раёнах. Што будзе, калі жыхары Дуброўна ці Быхава пачнуць выстаўляць пікеты, а "Грынпіс" прышле да нас цэлюю дэлегацыю на верталётах? Улады яўна не гатовы да такога развіцця падзей, хаця меркаваннем насельніцтва пацікавіцца варта было б у першую чаргу.

Зусім не перакрэсліваючы ўсяго сказанага вышэй, даводзіцца канстатаваць, што без дадатковых крыніц энергіі нашай рэспубліцы сапраўды не абысціся. Будзе гэта АЭС, ветраныя млыны ці цеплавая ўстаноўка, што працуюць на самагонне, — рашаць уладам. Але жыць з усім гэтым давядзецца ўсё-такі нам — простым грамадзянам.

Станіслаў БАЛЬШАКОЎ.

А нядаўна стала вядома, што ў рэспубліцы на сакратных складах знаходзіцца ўстаноўка для атамных падводных лодак і што разглядаецца пытанне аб іх выкарыстанні ў якасці альтэрнатыўных крыніц энергіі. Адна такая ўстаноўка здольная забяспечыць энергіяй горад з насельніцтвам 200—300 тысяч чалавек. Прычым, па нашых даных, ядзернае паліва для такіх устаноўак абыдзецца больш танна, чым паліва для АЭС.

("Аргументы і факты ў Беларусі").

«БЕРАСЦЕЙСКАЕ ВОГНІШЧА»

Такое метафарычнае азначэнне росквіту культуры роднага краю, творчага гарэння пісьменніцкіх талентаў яшчэ ў 60-х гадах даў выдатны крытык і літаратуразнаўца, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі Уладзімір Калеснік. Цяпер пад такою назваю праходзіць традыцыйны літаратурны святы ў Брэсце. Зусім нядаўна каля "берасцейскага во-

гнішча" зноў сабраліся шматлікія прыхільнікі творчасці Ніны Мацяш і Міколы Купрэва, Алеся Каско і Зінаіды Дудзюк, Міколы Пракаповіча і Васіля Сахарчука, іншых сяброў абласнога аддзялення Саюза беларускіх пісьменнікаў. Аддзяленне трымала творчую справаздачу перад чытачамі з нагоды свайго 15-годдзя.

ГУТАРКА З ПАСЛОМ

Кенет ЯЛАВІЦ:

«БЕЛАРУСЬ МАЕ ДЛЯ ЗША ПЭЎНЫ ІНТАРЭС»

— Якім быў ваш шлях да пасольскай пасады ў Беларусі?

— Мой шлях да прызначэння паслом ЗША ў Беларусі пачаўся ў 1966 годзе, калі я паступіў на службу ў дыпламатычны корпус ЗША. Служба складалася вельмі цікава: я двойчы працаваў у пасольстве ЗША ў Маскве (у 1975—1977 і 1991—1993 гадах) і займаў шэраг пасадаў, звязаных з палітыкай у адносінах да Савецкага Саюза, у Вашынгтоне. Цікаваць да гэтай часткі свету я зведваў даўно. Я вывучаў рускую мову, гісторыю, палітыку і эканоміку краін гэтага рэгіёна. У 1988 годзе мне быў прысвоены вышэйшы дыпламатычны ранг, а ў жніўні 1994 года прэзідэнт Клінтан прапанаваў маю кандыдатуру на пасаду пасла ЗША ў Беларусі. У кастрычніку 1994 года я ўступіў на гэтую пасаду, пасля таго як мае прызначэнне было пацверджана сенатам. З 4 лістапада 1994 года я ў Беларусі.

— У чым асаблівасці падрыхтоўкі дыпламатаў у ЗША? У тым ліку для краін Усходняй Еўропы, былога СССР?

— Усе амерыканскія дыпламаты прыходзяць на дыпламатычную службу праз адкрыты конкурсны адбор. Амаль ва ўсіх выпадках да прызначэння дыпламата ва Усходнюю Еўропу ці былы Савецкі Саюз кандыдаты праходзяць інтэнсіўную моўную падрыхтоўку, а таксама займаюцца на курсах па гісторыі, палітыцы і эканоміцы рэгіёна. Моўная і краіназнаўчая падрыхтоўка ажыццяўляецца ў Нацыянальным цэнтры навучання знешнепалітычнай дзейнасці каля Вашынгтона. І хаця здараецца, што пачынаючы дыпламаты ўжо дастаткова падрыхтаваны для работы ў канкрэтным рэгіёне ці краіне, акцэнт у дыпламатычнай падрыхтоўцы ў ЗША робіцца на выхаванне «універсалаў», якія могуць эфектыўна працаваць у розных краінах на працягу ўсёй сваёй кар'еры. Апрача спецыфічнай падрыхтоўкі па краіне ці рэгіёну на розных этапах сваёй кар'еры дыпламат можа вяртацца ў навучальны цэнтр для праходжання курсаў па розных галінах ведаў, такіх, як кіраванне, складанне эканамічных і палітычных справаздач, фінансавая дзейнасць ці работа з камп'ютарам.

— Ці ёсць асаблівасці ў кантактах паслоў, якія прадстаўляюць краіны НАТО ў якой-небудзь дзяржаве? Магчыма, традыцыі ці сакрэтныя правілы?

— Сустрэчы амерыканскіх паслоў са сваімі калегамі — нармальнае практыка. Такія сустрэчы праводзяцца для абмеркавання палітычнай і эканамічнай сітуацыі ў краіне прызначэння, прычым як

з пасламі краін НАТО, так і краін — членаў Еўрапейскага Саюза, іншых структур. Гэта нармальна частка дыпламатычнай дзейнасці. Тут, у Беларусі, мэта такіх сустрэч заключаецца ў абмене інфармацыяй і каардынацыі далейшых намаганняў па падтрымцы эканамічных і палітычных рэформ.

— Быт амерыканскага дыпламата ў Беларусі. Узнікае кола праблем. У чым адрозненні ад іншых краін?

— Кожная краіна мае унікальнае для работы дыпламата асяроддзе. Вельмі станоўчымі момантамі работы тут з'яўляюцца цёплыя і гасціннасць беларусаў. Я многа езджу па Беларусі, і кожны раз мяне зноў і зноў уражае даброта і цёплыя аказваемыя мне прыёмы. З другога боку, многія дыпламаты адчуваюць, што знаходзяцца тут у баку ад асноўных інфармацыйных патокаў. Я, напрыклад, чапавек, прагну да газетнай інфармацыі, і мне вельмі не хапае рэгулярнага і своєчасага доступу да газет з Заходняй Еўропы і Злучаных Штатаў.

— Кар'ера амерыканскага дыпламата і прэстыжнасць краіны знаходжання — якая тут сувязь?

— ЗША лічаць у роўнай ступені важнымі ўсе краіны, з якімі падтрымліваюць дыпламатычныя адносіны. Назначэнне на пасаду пасла азначае пік кар'еры дыпламата. Прэстыжнасць і важнасць пасады пасла не залежаць ад краіны прызначэння. Беларусь уяўляе для ЗША значны інтарэс, і пасольства адыгрывае важную ролю ў фарміраванні і ажыццяўленні адносін паміж нашымі краінамі.

— Наколькі сур'ёзна змяненне стэрэатыпаў пасля набывання дыпламатычнага вопыту ў той ці іншай краіне? Гэты вопыт — новы культурны багаж ці нешта большае, што можа аказаць уплыў на фарміраванне светапогляду?

— Незалежна ад аб'ёму працытанага і вывучанага пра краіну сапраўдныя веды пра яе прыходзяць толькі з жыццём і працай у ёй. Я прыехаў у Мінск, каб садзейнічаць паляпшэнню адносін паміж дзвюма краінамі і аказаць суверэннай, незалежнай Беларусі падтрымку на шляху ператварэння ў дэмакратычную дзяржаву з рыначнай эканомікай. І хаця гэтыя пераўтварэнні ідуць не так хутка, як нам хацелася б, мы лічым, тым не менш, што доўга-тэрміновыя перспектывы застаюцца добрымі. Мы маем намер заставацца тут і працаваць з тымі, хто адданы тым жа мэтам.

(З інтэр'ю Надзвычайнага і Паўнамоцнага пасла ЗША ў Беларусі Кенета ЯЛАВІЦА «Белорусской газете»).

ЗЯМЛЯ ПАД БЕЛЫМІ КРЫЛАМІ

Праваслаўны храм у Шчучыне.

Фота Віктара СТАВЕРА.

Пад Літвой Незабытоўскай меў на ўвазе зусім не сённяшняю Літву, а Беларусь. Называючы яе «радімай Літвой», што было ў духу таго часу, ганарыўся, наколькі ліцвіны валодалі пачуццём нацыянальнай годнасці, як высока неслі яны ідэі незалежнасці: «не давалі спуску нікому і і білі ўсіх, незважаючы, ці гэта быў паляк, ці рускі». І ўвогуле, Незабытоўскі быў вельмі высокай думкі пра свой народ. Згадваючы пра паўстанне 1830—1831 гадоў, неаднаразова падкрэсліваў, наколькі інакш маглі б разгортацца тагачасныя падзеі, калі б кіраўнікі яго рабілі большую стаўку на ліцвінаў. Скажам, прыгадаючы выступленне генерала Дзвярніцкага, як папрок кідаў яму, што той не пайшоў на Пінск і Мазыр, дзе яго мясцовае насельніцтва абавязкова падтрымала б.

Незабытоўскі ў 1845 годзе выдаў у Парыжы і свой франкамоўны раман «Мары пра каханне, славу і свабоду». Так сталася, што гэты твор немагчыма знайсці нават у буйнейшых кнігасховішчах былога Савецкага Саюза. З вялікай цяжкасцю С. Александровічу ўдалося высветліць, што адзін экзэмпляр яго толькі ў фондах Французскай нацыянальнай бібліятэкі ў Парыжы. Хацелася б верыць, што калі-небудзь раман усё ж будзе перакладзены на беларускую мову. І не толькі з-за павагі да памяці Незабытоўскага, а яшчэ і таму, што гэта не проста раман, а раман-утопія. Яшчэ за дваццаць гадоў да напісання М. Чарнышэўскім «Што рабіць?» наш зямляк задумваўся над будучым упарадкаваннем беларускай дзяржавы. Згодна з аўтарскай версіяй, нацыянальна-вызваленчая рэвалюцыя, што адбылася ў сярэдзіне XIX стагоддзя на тэрыторыі Польшчы і Беларусі, прывяла да перамогі народа. Як жа жылі беларусы пасля гэтых сацыяльных падзей, — і даецца адказ у рамане. Тым самым Незабытоўскі хацеў як бы на практыцы ўвасобіць уласныя ідэі аб сацыяльным вызваленні і нацыянальным разнаўленні.

Цікавіла яго і гістарычнае мінулае. Пацвярдзіў таму — драматычныя творы. У 1844 годзе ў Вільні выйшлі п'есы

«Разамунда» і «Барбара», у 1845—1846 — у Парыжы «Ядвіга» і «Кацярына Вялікая». Калі ў першай дзеянне разгортваецца яшчэ ў VI стагоддзі, дык «Барбара» — больш блізкая аўтару мінуўшчына. Незабытоўскі ці не першы асэнсаваў гісторыю каханя і ўзвышэння Барбары Радзівіл. Яшчэ дзве п'есы, як бачна з іх назваў, прысвечаны польскай каралеўе Ядвізе і вядомай рускай імператрыцы. У мастацкіх адносінах, праўда, значнага поспеху Незабытоўскаму дасягнуць не ўдалося. У нечым казалася неразумна і ім законаў жанру, у чымсьці — простапіннасць у падыходзе да тэмы, што вяло да апісальніцтва.

ВЯЗЕНЬ КАМЕРЫ ТРЫНАЦЦАЦЬ

Гэта ўсё, што ён паспеў надрукаваць, але ж вельмі многае засталася ў рукапісах. Сярод папер і дзёнік «Падарожны журнал і падарожныя нататкі», які Незабытоўскі вёў у час паездкі ў 1844—1847 гадах за мяжу, і некалькі артыкулаў, і нават «Песня барда», якую С. Александровіч палічыў «урывкам з нейкага пэтычнага твора»...

Але вернемся да следства, што вялося па справе Незабытоўскага. Дазвол на ліставанне з блізкімі людзьмі, у прыватнасці, з сястрой, як бачым, нікога станоўчага не даў. Тады Мірковіч зрабіў яшчэ адзін захад, які пры паспяховым ажыццяўленні, як здавалася яму, усё ж мог прынесці жаданы поспех. Разуменчы цяжкі стан Незабытоўскага, яму чарговы раз пайшлі насустрач. Нічога не мелі супраць яго звароту з прашэннем на імя

цара. Меркавалі, што жадаючы змякчыць ступень немінучага пакарання, ва ўсім прызнаецца і «скажа пра свае злычынныя задумы і сувязі». Так плумачыў сваю задумку Мірковіч у рапарце Паскевічу.

Як і чакалася, Незабытоўскі ад прапановы не адмовіўся. І паставіўся да яе быццам самым сур'ёзным чынам. Напісаў прашэнне аж на 28 старонках. Дарэчы, па-французску. Але прачыталі ўсё гэта ў камісіі і за галаву схапіліся. Барані Божа, каб Мікалай I хоць даведаўся пра існаванне падобнага прашэння! Ніякага, нават самага маленькага жадання ў ім раскаяцца. А месцамі дык зусім —

Незабытоўскага чакала самае суровае пакаранне па тагачасных законах. Але, паколькі ён з'яўляўся асабліва небяспечным злачынцам, першапачатковы прыгавор ваеннага суда падтрымаў праз інстанцыі. Удакладненні ўносілі генерал-губернатар Мірковіч, а таксама палявы аўдатарыянт дзёночай арміі і генерал-фельдмаршал Паскевіч. А ў выніку адстаўны губернскай сакратар Незабытоўскі прыгаворваўся да пазбаўлення маёмасных правоў з пералапненнем катан над яго галавой шпай і высылкі на руднікі тэрмінам на дваццаць гадоў.

Сам жа злачынца ў гэты час знаходзіўся ў такім цяжкім стане, што пакуль было не да аб'яўлення яму прысуду. А пачалося ўсё з таго, што Незабытоўскі ў знак пратэсту аб несправядлівасці ў дачыненні да яго аб'явіў галадоўку. Адмовіўся і ад лекаў.

Не ведаў Незабытоўскі, што ўвесь час, пакуль ён знаходзіўся на мяккі жыццё і смерці, ішла перапіска са сталіцай. Нарэшце ваенны міністр генерал-ад'ютант Чарнышоў паслаў загад Паскевічу і іншым высокім чынам, хто меў непасрэднае дачыненне да гэтай справы, распарадзіўся Мікалая I. Цар праявіў «чалавечнасць»: «Як толькі гэты злачынца атрымае дастатковую папэрку ў хваробе, адправіць яго на месца прызначэння ў рэзорным вазку».

Ды Незабытоўскаму было ўжо не да «спагады». Загад быў атрыманы 22 сакавіка 1849 года, а вязень развітаўся з жыццём вечарам 21 сакавіка... Шпітальная палата з новымі жалезнымі кратамі (а гэта таксама было прадугледжана для хутэйшага выздараўлення) яму ўжо не спатрэбілася. Пахавалі яго 25 сакавіка на шпітальных могілках. Як звычайнага арыштанта...

Так і развітаўся назаўсёды са светам вязень трынаццатай камеры-адзіночкі. Не зразумелы сучаснікамі і на шмат дзесяцігоддзяў забыты нашчадкамі. Кім па-належнаму ацэнены, дык гэта сваімі ворагамі. Яны то ведалі, хто перад імі. Таму і паспяшаліся напісаць на следчых матэрыялах: «Захоўваць вечна». І не падумалі нават, што тым самым працуюць на... увекавечванне памяці Незабытоўскага.

Алесь МАРЦІНОВІЧ.

Заканчэнне.
Пачатак у № 3.

ПІСЬМЫ З-ЗА МЯЖЫ

ПАЎТАРЫ ГАДЗІНЫ НА...
БЕЛАРУСКУЮ ЛІТАРАТУРУ

Узяцца за напісанне гэтага артыкула мяне прымусіла наступная акалічнасць. Ад 1 верасня я пачаў чытаць новы прадмет "Замежная літаратура", які на Украіне замяніў знаёмы нам курс "Русской літаратуры". Сёе-тое з яго, праўда, увайшло і ў курс "Замежная літаратура". І налічвае гэта "тое-сёе" аж 113 гадзін з 476 увагуле адведзеных Міністэрствам асветы Украіны на вывучэнне замежнай літаратуры ў 5—11 класах. Думаю, вам, шановнае спадарства, будзе цікава даведацца, як жа ўкраінскія школьнікі вывучаюць замежную літаратуру. Дык вось, як я ўжо падаў вышэй, рускай літаратуры адведзена 113 гадзін, англійскай — 55, французскай — 44, амерыканскай — 42, нямецкай — 26 гадзін. Замыкаюць "шасцёрку" канадская ды польская літаратуры: складальнікі праграмы выдзелілі на вывучэнне гэтых літаратур аж па 7 гадзін. Іншым пашанцавала менш! Мяркуюце самі: на яўрэйскую і перса-таджыкскую выдзелена па 5 гадзін, па 4 гадзіны — на іспанскую, грузінскую і чэшскую, па 3 гадзіны — на дацкую і нарвежскую, па 2 гадзіны — на аўстрыйскую, шведскую, капумбійскую і азербайджанскую. Беларускай літаратуры на ўвесь курс замежнай літаратуры ў 5—11 класах адведзена... 1,5 гадзіны! Мала?! А вунь венгерскай, бельгійскай, румынскай, балгарскай, сербскай, японскай, казахскай пашанцавала яшчэ менш — усяго па 1 гадзіне. У аглядах успамінаюцца армянская, літоўская і кабардзінская літаратуры.

"Прэч інтэрнацыяналізм!" — так коратка можна ахарактарызаваць праграму курса "Зарубіжна літаратура", бо ў ёй не знайшлося месца такім багатым літаратурам, як латышская, эстонская, туркменская, узбекская, кіргіская; толькі ў аглядах успамінаюцца літоўская і армянская літаратуры, а 1,5 гадзіны на беларускую літаратуру мною ўспрымаюцца, як здзек, як недарэчны "жарт" укладальнікаў праграмы К. А. Шахава — доктара філалагічных навук і ягоных памочнікаў у асобах кандыдатаў філалагічных навук В. С. Куземскага, М. Н. Нагорнай, К. М. Пахаравай і С. П. Шчолакава, якія ўчацяварых стваралі вышэйпамянёную праграму.

Каму ж "пашанцавала" з беларускіх паэтаў і пісьменнікаў, хто з іх змог "умяціцца" ў 1,5 гадзіны?! Адна гадзіна аддана Францішку Багушэвічу ў 10 класе, "як адному з засновніку білорусько літаратуры". У 8 класе для самастойнага чытання і абгаворвання прапануюцца два вершы Максіма Танка: "На Украіні", "Вінок". У выпускным, 11 класе, у аглядзе "Сторінкі з сьветой поэзіі XX століття", на які адведзена 1 гадзіна часу, пазначана прозвішча класіка беларускай літаратуры Янкі Купалы разам з прозвішчамі Рыльке (Аўстрыя), Эліот (ЗША), Незвал (Чэхія), Галчынік (Польшча). Урок — 45 хвілін, значыцца, на аднаго паэта "прыпадае"... 15 хвілін. За гэты адрэзак часу выкладчык літаратуры павінен паказаць вучням "глыбоку народнасць творчасці Янкі Купалы та гуманістычны ідэалы у збірці "Жалейка". Украінскі мотывы в поеме "Бондарівна"...

Хацеў бы я запрасіць аднаго з укладальнікаў у клас да сябе, каб ён за 15 хвілін змог раскажаць пра генія беларускай літаратуры Янку Купалу!..

Чацвёртым прадстаўніком беларускай літаратуры з'яўляецца народны пісьменнік Беларусі Васіль Быкаў: яго імя ўспамінаецца ў аглядзе "Літаратура 60-х — пачатку 90-х рокаў" у раздзеле... "З расійскай літаратуры", на асвятленне творчасці пададзеных тут 48 пісьменнікаў адведзена аж 3 гадзіны часу. Побач з Васілём Быкавым прозвішчы В. Някрасава, К. Вараб'ева, В. Кандрацэва, Ю. Бондарава, Г. Бакланова, В. Гросмана, Ф. Абрамава, В. Астаф'ева, Ч. Айтматава, Ф. Іскандэра (не толькі, аказваецца, Васіля Быкава зрабілі "російскім" пісьменнікам, а й Айтматава з Іскандэрам!), В. Распуціна і г. д. Думаю, што ўжо тых прозвішчаў, што я назваў, дастаткова, каб зразумець, што за 3 гадзіны аб іх творчасці раскажа немагчыма, бо "нельзя объять необъятное"!

Беларусь мяжуе з Украінай, беларускі і ўкраінскі народы разам з рускім народам выйшлі ўсе з адной дзяржавы — Кіеўскай Русі. Здавалася б, што ўкладальнікі праграмы найбольшую ўвагу звернуць менавіта на літаратуру двух родных украінскаму народу: рускага і беларускага. І калі на рускую літаратуру сапраўды адведзена аж 113 гадзін, то з беларускай літаратурай абышліся вельмі і вельмі па-хамску, не пабаюся гэтай ацэнкі складальнікаў праграмы. Як можна было абысці маўчаннем дзейнасць Францішка Скарыны — аднаго з першадрукароў усходніх славян, не згадаць Дуніна-Марцінкевіча з яго слаўтай "Пінскай шляхтай", у якой пазнаюцца і рысы ўкраінскіх палешукоў. А што значыцца прамінуць Якуба Коласа?! Яго паэму "Новая зямля" можна паставіць у адзін шэраг з творамі Аляксандра Пушкіна "Яўгені Анегін" ці з "Панам Тадэвушам" Адама Міцкевіча! На ўкраінскай зямлі пакоіцца прах яшчэ адной зоркі беларускай літаратуры — Максіма Багдановіча. Але дзе пра яго згадаецца ў праграме? А ён жа так хораша апеў Крым, Ялту! На Украіне вучыўся, тут жыў і працаваў шчыры прыхільнік украінскай літаратуры Уладзімір Караткевіч, чалавек надзвычай таленавіты, рознабаковы, які пісаў адначасова добра і паэзію, і прозу. Няма згадкі і пра яго, як няма і пра іншых слаўтых паэтаў і пісьменнікаў беларускай літаратуры: Івана Мележа і Івана Шамякіна, Кузьму Чорнага і Міхася Лынькова, Кандрата Крапіву і Пётруся Броўку, Пімена Панчанку і Еўдакію Лось, Аркадзя Куляшова і Сяргея Грахоўскага... Больш пашанцавала вучням аднае школы на Украіне: Ізяслаўскай СШ № 1 Хмяльніцкай вобласці, дзе я працую і стварыў гурток беларускай культуры "Зорка Венеры", падчас заняткаў у якім мае выхаванцы знаёмяцца з лепшымі здабыткамі лепшых прадстаўнікоў беларускай літаратуры, якім не знайшлося месца ў праграме "Зарубіжна літаратура"...

...Баліць маё сэрца і за такіх зорак сусветнай літаратуры, чые творы перакладзены на дзiesiąткі моў народаў свету, як аварскі

паэт з Дагестана Расул Гамзатаў, як цэлае сузор'е з Літвы: Крысціёнас Данелайціс, Жэмайта, Саламея Нерыс, Эдуардас Межэлайціс, Йонас Авіжус, як Ян Райніс — класік латышскай літаратуры, як эстонскія пісьменнікі Таамсарэ і Крэйцвальд, як грэцкі Тэадаракіс, як туркмен Мухтумкулі... І гэты спіс можна працягваць яшчэ не на адзін дзесятак прозвішчаў. Дык што ж тады прапануюць укладальнікі праграмы дзецям украінскамоўных школ? На прыкладах якіх герояў мы, выкладчыкі замежнай літаратуры, павінны выхоўваць у іх грамадзянскія пачуцці, любоў да Бацькаўшчыны, зямлі, на якой яны нарадзіліся і жывуць? У 5 класе, дзе мне даводзіцца чытаць гэты прадмет, напачатку дзеці знаёміліся з міфамі старадаўняй Грэцыі, казкамі народаў свету, Бібліяй для дзяцей. Потым пайшлі літаратурныя казкі. Сярод аўтараў казак Пушкін, Перо, браты Грым, Андэрсен, Кіплінг, Уолт Дэісней, Ліндгрэн. Заканчаецца вывучэнне курса раздзелам "Замежная мастацкая літаратура", у якім прапанаваны для вывучэння прадстаўнікі шасці літаратур: нямецкай (Распе), французскай (Беранжэ, Жуль Верн), рускай (Пушкін, Гогаля, Тургенёў), англійскай (Дэфо), амерыканскай і канадскай (Брэндэры, Джэй Лондан, Эрнест Томпсан). Калі бліжэй знаёмімся са зместам прапанаваных твораў, становіцца зразумелым, што не ўсе дойдзе "до ума і сэрца" дзіцяці ў 10—11 гадоў! Калі з "Муму" Тургенёва ўсё зразумела, то што казаць пра навукова-фантастычныя творы Рэя Брэндэры, якога і дарослыя не ўсе адважваюцца чытаць?! На мой погляд, цяжка яшчэ ўспрымаць і творы Жуля Верна ў 5 класе, як і П'ера Беранжэ... Усё далёкае, "заморскае", невядомае, і ў многіх дзяцей прападае радасць ад трымання ў руках падручнікаў "Зарубіжна літаратуры", многія не могуць пераказаць нават змест прачытанага, не кажу ўжо пра больш высокую "матэрыя", як аналіз твора, яго ацэнка вучнямі...

Як кажуць, "адпінхнуліся" ад рускай літаратуры, але вось да паўнавартаснай "замежнай" літаратуры, на правялікі жаль, не дабылі! "Праглядзелі", як бачыць, не толькі беларускую літаратуру, але і польскую, бо 7 гадзін адводзіцца аж на 6 прозвішчаў: Адам Міцкевіч (3 гадзіны) і па 1 гадзіне на Яраслава Івашкевіча, Балжслава Пруса, Юліяна Тувіма, Генрыка Сянкевіча, у аглядзе — Галчынік... А дзе Жэромскі, дзе Норвід, дзе Ажэшка, дзе Чэслаў Міпаш, дзе Мрожэж, дзе Юльёш Славацкі, які нарадзіўся на Украіне, Марыя Канапніцкая?! Так што і тут, відаць, "недапрацоўка" або непавага да польскай літаратуры з боку складальнікаў праграмы. А польская літаратура аказвала не меншы ўплыў на творчасць украінскіх пісьменнікаў, чымсьці руская!..

Хочацца спадзявацца, што хібы праграмы заўважыў не я адзін і яна ў рэшце рэшт будзе перагледжана нанова, да яе складання будучы прыцягнуты сапраўдныя знаўцы літаратуры народаў свету. Пачакаем...

Пётрусь КАПЧЫК,
філолаг.

Украіна,
г. Ізяслаў.

Той Дзень Перамогі выдася, як і прадказвалі сіноптыкі, зменніва-хмарны з кароткачасовымі дажджамі. Шэрыя хмары то нізкай апускаліся да зямлі, сям-там ужо пырскалі дробныя кроплі, то раптоўны вецер іх падхопліваў і ганяў па небу, не даючы, па-сапраўднаму добра выплакацца. Невялічкія купкі людзей у плашчах і пад парасонамі спешна падыходзілі да магіл загінуўшых воінаў, клалі кветкі і таксама спешна хаваліся пад кроны таполяў і бяроз. Непадалёку ад галерэі, дзе пахаваны Герой Савецкага Саюза, пад старой развесістай ліпай, стаіць жанчына з сівой акуратнай прычоскай, у чорным фрэнчы і ў белай, вышыванай беларускім узорам кофточцы. Па яе маршчыністым твары сцякаюць ці то кроплі дажджу, ці то кроплямі падаюць з глыбіні душы слёзы, выкліканыя ўспамінамі аб мінулым, хто ведае? У апошнія гады ў душах людзей накіпілася слёз не менш, чым у небе хмар,

перагарнула і паклала ў скрыначку разам з ордэнамі і медалямі за ваіну.

— Успамінаць ваіну цяжка, — ціха, нібы адтуль, з далечыні, гаворыць Фіцінця Іванаўна, — шмат дарагога незваротліва страчана. І шчыра кажучы, не шкадавалі мы дзеля Перамогі ні рук, ні ног, ні нават самога жыцця.

Перамога вялікай Радзімы была вышэй за усё. Здавалася, засталася толькі трэшкі: абудоваць разбуранае ваіною і зажыць па-людску. І яна, няхай адной рукою, якая засталася пасля ваіны, працуе і за сябе, і за таго хлопца, як тады любілі гаварыць. Гэта і пра яе пісаў беларускі класік Я. Колас:

...Яе жаночая работа
І гэта вечная турбота
То каля печы, то на полі
Сказаць, не зводзіцца ніколі,
Адно прыпыніш — там
Другое,
Глядзіш, як бачыш,
Набязыць —
І ручак некалі злажыць —
Жыццё жаночае такое!

КАЛЯ МАГІЛЫ
ГЕРОЯ...

асабліва ў тых, хто перажыў ваіну, страціў сілы і здароўе, а цяпер кінуты ў новыя рынковыя ўмовы, як нікому непатрэбны тавар. Так званая сацыяльная абарона — толькі маральная абалонка. Дзяржава сёння эканамічна не ў стане гарантаваць больш, чым жабрацкую старасць. А дачакацца ад новых багатых дабрачыннасці даводзіцца далёка не ўсім.

Можа быць аб гэтым зараз думае Фіцінця Шчука? Яна рыхтавалася да гэтага свята і з самага ранку тут. Да цэнтральнага ўваходу да Узгорка Славы падыходзяць музыкі вайсковага аркестра, і праз некалькі хвілін прадстаўнікі ўлады ўрачыста адкрываюць свята. Тым часам хрыпатыя ад макраты рэспрадуктары разносяць па наваколлі мелодыі ўкраінскай песні "Два колеры"... Дзе чырвоны — пра любоў, а чорны — пра журбу. Гэтая мелодыя давала суму ў неясёлае свята і навявала роздум аб часе і долі. А з двух бакоў, як дзве хмары, набліжаюцца дзве калоны ветэранаў пад рознымі прапарамі, яны назэлектрызаваныя, як плюс і мінус. І хоць улады намагаліся іх развесці ў часе, яны ўсё-такі сцебануліся, як каметы хвастамі, і запахла навалніцай. І толькі, мабыць, сізы колер гапоў абедзвюх калон ды мініцыянерскі кардон, які стаяў непадалёк, не дазволілі грывнуць навалніцы. Буркліва і з нянавісцю яны разышліся. І як жа доўга на ўвесь гэты Божы свет мы будзем глядзець скрозь чорна-белы экран?!

Жыццё Фіціні Іванаўны таксама прайшло пад гэтымі двума колерамі. З Усходу — светлае камуністычнае чырвонае заўтра, а з Захаду — загніваючы, а значыць, чорны капітал. З п'янерска-камсамольскага дзяцінства адразу кінутая ў вогнішча Айчынай ваіны, дзе поруч заўсёды жыццё і смерць, яна добра ведае цану перамогі. І зноў два колеры: напаяўсета чорная ноч фашызму і светлы Дзень Перамогі. Партызанскае юнацтва і маладосць Фіціні прайшлі ў лясках і балотах Беларусі. Да гэтай пары самае дарагое багацце ў яе хаце — франтавыя здымкі з атрадаў Данукалава, Раманава, Заслонава. Напярэдадні свята яна каторы раз іх акуратна

Працавала шмат гадоў тэлефаністкай, экскурсаводам у музеі і на іншых пасільных працах. І яшчэ ў вольны ад работы час бралася за вышыванне. І вось тады, нібы ў летуценні, узнікала яе родная Віцебшчына: узгоркі і лясны, палі і пёсы, залацістае жыта і васільковая бездань неба. Тады ўсімі фарбамі вясёлі адсвечваўся яе Бешанковіцкі раён, яе родная вёска, і на белым палатне ўзыходзіла "сонейка". Дарэчы, як вядома, на Беларусі сонца вышываецца ромбам з парасткамі. Калі яны роўныя, як промні, — гэта значыць узыходзіць сонца, а з загнутымі парасткамі — якое зайшло. Дык вось апошні астатнім часам значна пабольшала.

Палеглі ў дарагой беларускай зямлі ўсе яе родныя і блізкія: бацькі, браты, сёстры. Ды і не толькі ў беларускай. Тут, на ўзгорку Славы ў Львове, ляжыць яе любоў, яе каханне, яе Чалавек, яе муж, — Герой Савецкага Саюза, гвардыі лейтэнант Уладзімір Свідзінскі. Таму яна і засталася адна ва ўсім свеце, і, як гэтую самотную ліпу, абдуваюць яе з усіх чатырох бакоў шалёныя вятры жыцця.

У партызанскім жыцці Фіціні Іванаўны быў такі эпізод, калі ёй давялося разам з сябрамі ратаваць групу дзяцей ад угону ў нямецкі палон. Потым двума самалётамі іх пераправілі на Вялікую зямлю, у Шчолакава, што пад Масквой. Таму і просіць Фіцінця Іванаўна, можа хто з тых, хто ўратаваўся, успомніць юную партызанку ці яе сяброўку Веру Андрыянаву, з якой яна суправаджала гэтыя самалёты. Напішыце ёй у Львоў, адрас ёсць у рэдакцыі. Ёй гэта зараз вельмі неабходна.

А так жывецца, як жывецца. Усім зараз цяжка. Бог дасць, устапоецца незалежная Украіна — і будзе тады лепей. А Бацькаўшчына (Фіцінця Іванаўна ўздыхнула) — толькі ў каларных снах, пра чнешся ж — жыццё чорна-белае, як той стары тэлевізар. Развіталіся мы на паўцы. Дождж ужо сціх, зрадку з-за хмар праглядвала сонца. Вось так і жыве дачка твая, Беларусь, былая партызанка, ветэран ваіны і працы, жонка Героя. Анічога не просіць, анічога не чакае.

Барыс ЦІМОШЧАНКА,
Украіна,
г. Львоў.

На з'ездзе гасцей, мабыць, было больш, чым дэлегатаў з'езда: масквічы займалі першы рад прэзідыума. Работнікаў саюзных часопісаў, выдавецтваў і газет шчодро частавалі прадстаўнікі рэспублік, а тыя абяцалі надрукаваць і выдаць і тут жа забывалі пры чарговым пачастунку. Броўку ведалі ўсе і сустракалі з асаблівай пашанай. Ён быў аднолькавы з усімі — далікатны, ветлівы і ўважлівы.

З'езд ішоў, як усе з'езды: з завізіраванымі дакладамі і прамовамі, прывітанніямі ад рэспублік. З Сярэдняй Азіі і каўказцы прыязджалі цэлымі бригадамі і абавязкова з жонкамі. Дармовыя вячэры ператвараліся ў доўгія шумныя банкетны. А на заключным урадавым прыёме ледзь не да раніцы сядзелі: "гоставалі", жартавалі і сьпявалі, узяўшыся пад рукі, першы сакратар ЦК Снежкус, Старшыня Вярхоўнага Савета Палецкіс, міністры і высокія чыны.

З шумных застолляў Броўка ўмеў знікаць "пангельску", непрыкметна. Кінуў мне і вельмі сімпатычнаму маскоўскаму прызіву Барысу Зубавіну: "Добра, што ўцяклі з гэтага гармідару. Хадзем да мяне і па-людску пагаворым". Зубавін расказаў смешныя гісторыі з свайго юнацтва і пра норавы некаторых слаўных маскоўскіх калег, не маўчаў і Броўка, а я толькі слухаў старэйшых пісьменнікаў. Разышліся за поўнач. У пакой ўспомніў пра абяцанне літоўскаму радыё сказаць аб сваім уражанні ад з'езда. З гадзіну яшчэ маракаваў над старонкаю нейкага банальнага тэксту. Заснуў гадзіны ў тры раніцы... Праз глыбокі сон чуо стук у дзверы, ускочыў, пытаюся "хто?" Моцны сон перабіў Петрусёў голас: "До-сыць спаць". Адчыніў дзверы. Стаіць вясёлы,

ліся ў падсуседзі ў цесныя пакойчыкі Акадэміі навук. Работа пайшла з першага дня: адшукваліся аўтары, заказваліся артыкулы, складаўся персаналій, збіраўся іканграфічны і ілюстрацыйны матэрыял. І ўсё ж вопыту энцыклапедычнай работы ні ў кога не было.

У Грузіі выдавецтва энцыклапедыі існавала ўжо два гады. Узначальваў яго добры друг Броўкі Іраклій Абашыдзе. Паглядзець, як гэта ўсё робіцца, Броўка паляцеў у Тбілісі. Вярнуўшыся, расказаў: выдавецтва мае вялікае памяшканне, значна большыя штаты і аклады, чым у нас. У рэдакцыях знайшоў вельмі мала адказных работнікаў. Сакратаркі і тэхнічныя працаўнікі тлумачылі, што творчыя адзінкі ў асноўным працуюць дома, у бібліятэках, інстытутах Акадэміі навук, у камандзіроўках па гістарычных мясцінах. За два гады нават не было персаналія. За ўключэнне ў энцыклапедыю ішлі бясконцыя баталі жадаючых трапіць у яе, уключыць родзічаў. Абашыдзе разводзіў рукамі, а вопытам падзяліцца не мог.

Вярнуўшыся, Броўка быў увесь у клопатах і на творчым уздыме. У саюзе амаль не з'яўляўся. Аднойчы мы сустрэліся на пляцы Волі. "Ты не спяшаешся? Ну, то і добра. Хадзем, я табе пакажу адзін будынак". Спусціліся на Інтэрнацыянальную вуліцу. На тым месцы, дзе некалі тырчалі руіны манастыра, стаяў прыгожы ружаваты будынак. "Бачыш?" — "Бачу, а што тут такое?" — пытаюся. "Пракуратура і Міністэрства юстыцыі". — "Навошта яны мне? Я іх абыходжу за квартал". — "Праз год якраз такі будынак будзе мець

НА СКРЫЖАВАННІ

свежы, ружовашчойкі Петрусёў Усцінавіч: "Я ўжо нагуляўся, абышоў усю плошчу Гедымінаса. Пуста, ціха, ні душы. От калі сама палюбавалася горадам. Вільню ж амаль не кранула вайна. Якія цудоўныя касцёлы, саборы, палацы, а ў нас усё спяжана. Збірайся, пап'ем гарбаты, і мне ж ісці на радыё. А ўвечары запрашае да сябе дадому Палецкіс. Так што нікуды не адлучайся. Гадзін у шэсць прыйдзе машына". — "І мяне?" — здзівіўся я. "А як жа. Мы ж абодва госці з'езда. Ён папярэдзіў быць разам. І яшчэ петразаводскага паэта запрашаў".

Увечары мы былі на ўскраіне Вільнюса ў непрыкметным двухпавярховым доме Старшыні Вярхоўнага Савета Літвы і СССР. Ніякай аховы і блізка не было. Крутая лясвіца на другі паверх здзівіла: у сцены ўрэзаны паліцы, забітыя кілімамі нізку даверху. Кабінет гаспадары нагадваў найбагатшую бібліятэку: мільгалі карзнычкі старажытных рарытэтных выданняў, літоўская і руская класіка, сучасная літаратура, пазнаваліся і беларускія выданні.

Частавала нас інтэлігентная, ласкавая і ветлівая гаспадыня каваю, хрусткімі грэнкамі з сырам і разнастайнымі бутэрбрэдамі, салодкім пірагом і яблыкамі. Прыгожы, усмешлівы і дасціпны Палецкіс, здавалася, ведае ўсё: сусветную літаратуру, норавы ў многіх краінах, пакепліваў над валтузіёю маскоўскіх літаратурных клеркаў за прэмій, ордэны і званні. Здзівіла, што добра ведае беларускую літаратуру і асабліва паэзію, бо сам быў раманіст і паэт. Трошкі падвяселеныя гаспадар з Петрусём заспявалі "Купалінку", "Як сарву я ружы кветку". Потым Палецкіс заспяваў такія беларускія песні, якіх мы не ведалі і не чулі. Мелодыі многіх літоўскіх і беларускіх песень супадаюць нота ў ноту, таму ў застоллях, калі ўсе бяруцца падлашкі і пачынаюць сьпяваць, адну і тую ж песню супадна сьпяваюць на розных мовах. А тут Юстас Ігнавіч нас здзівіў і нават нібыта прысароміў. Па дарозе ў гасцініцу Петрусёў круціў галавою: "Ну, Юстас! Загнаў нас у кут. А песні якія! Дзе нашы фалькларысты і кампазітары? Га?"

На нашым пісьменніцкім з'ездзе ў 1966 годзе мне не давялося быць. У дзень яго адкрыцця 10 мая мы з пісьменнікам Ігнатам Дуброўскім былі турыстамі ў Лондане. Хацелі даць тэлеграму, але ні фунтаў, ні пенсаў у нас не хапіла. Мы былі ўпэўнены, што ўсё праішло гладка і аднагалосна. А, вярнуўшыся, быў ашаломлены: прагна да ўлады маладая фронда з крыкамі і свістам стварыла абструкцыю Броўку, забыўшыся пра ўсё добрае, што ён ім рабіў і зрабіў. Стварылі калектыўнае кіраўніцтва, замест аднаго, абралі паўтузіна сакратароў з дзяжурствам раз у тыдзень.

Броўка балюча перажыў не "пераварот", а здраду сваіх выхаванцаў і прылашчаных маладых талентаў. Кожная здрада нечаканая і балючая. А вось пашану, увагу і высокі аўтарытэт у вярхах і сярэд пісьменнікаў ён ніколі не страціў. Было створана выдавецтва першай "Беларускай Савецкай Энцыклапедыі", і яго ўзначаліў Броўка. Ён з розных інстытутаў Акадэміі навук, з рэдакцый, выдавецтваў, з галіновыя часопісаў сабраў самых дасведчаных і таленавітых работнікаў, скамплектаваў рэдакцыю па ўсіх галінах энцыклапедычных ведаў. Да Броўкі на працу ўсе ішлі з вялікаю ахвотаю, ведаючы яго дабрата, абавязковасць, пунктуальнасць і вялікія магчымасці. Адна бяда: не было свайго памяшкання. Упрасі-

энцыклапедыя. Не верыш? От пабачыш. Я ўзяў гатовы праект, і ўжо ідзе работа". Я яго правёў дадому, развіталіся і рэдка бачыліся, а калі і сустракаліся, ён заўсёды некуды спяшаўся.

Год, як звычайна, прамільгнуў у мітусні. Неякая паўднёвая — тэлефонны званок: "Здароў. Чым заняты?" — знаёмым Броўка не прадстаўляўся, ведаў, што яго пазнаюць па голасе. "Калі вопны, прыходзь на навасельце. Куды, пытаешся? Акадэмічная, 15-а. Квартал паміж акадэміяй і клінікай. Прыходзь. Чакаю". Я адразу паджгаў. Дом сапраўды — копія таго "пракурорскага". Праўда, яшчэ не закончаны ганак, ходнік ад вуліцы не заасфальтаваны, а будынак аж свіціцца.

Кабінет галоўнага рэдактара, а фактычна дырэктара энцыклапедычнага выдавецтва, на першым паверсе. Стоп у канцы, прыстаўны для наведвальнікаў крэслы ўздоўж сцяны. Петрусёў Усцінавіч у пакой адзін. Я павіншаваў з ухадзінамі і падзівіўся, як удалося за год узвесці такі будынак. "Выходзіць, гатовы праект нічога не каштаваў, а будоўлю кантраляваў Пётр Міронавіч і міністр, мой землячок Архіпец, ну і я не сядзеў склаўшы рукі. Трохі абсталываліся. Хадзем, разам паглядзім". Мы абышлі ўсе паверхі аж да ратапрынтнай у цокальным паверсе. Яшчэ пахла вапнаю і фарбаю, а за сталамі шчыравалі энцыклапедысты.

У кабінце я выказаў захапленне хуткасцю і якасцю збудавання і між іншым сказаў пра недаробкі на ганку і адсутнасць асфальту. "Добра, што напаміну. Зараз". Ён зняў трубку "вяртушкі". "Дзень добры, Мікалай Цімафеевіч. Броўка дзякуе за выдатны будынак. Не сёння-заўтра абяцаў нас наведаць Пятро Міронавіч, дык каб ні вам, ні нам не было сорамна, трэба як найхутчэй давесці да ладу ганак і заасфальтаваць кавалачак траўтара. От і добра. Будзем удзячны. Жадаю вам..." Зірнуў на мяне і ўсміхнуўся: "Я ж не схлусіў. Пятро Міронавіч абяцаў быць абавязкова. Чым хутчэй зробіць, тым лепш". Мы яшчэ з паўгадзіны прагаварылі пра самае будзённае. Петрусёў Усцінавіч праводзіў мяне на вуліцу. Зірнуў і засмяяўся: тынкоўшчыкі даводзілі да ладу ганак, жанчыны ў аранжавых робах разгравалі асфальт, шпёпаючы, яго раўнаваў цяжкі каток. Петрусёў задаволена ўсміхнуўся: "Казаў жа табе, што праз год будзем у сваёй хаце. Так яно і ёсць". Пацікавіўся Петрусёў, што новага ў Саюзе пісьменнікаў, як кіруюць новыя сакратары. Я што ведаў, расказаў. "А чаму ў іх нічога не падзіцца? Разумееш ці не? Не ведаюць, з чаго пачынаць. Чуць што, адразу ідуць да сакратара ЦК. А той сам адразу нічога не вырашыць. Звычайна кажа: "Подумаем, пасоветуемся. Позвоніце через неадзеньку". Збірз работнікаў, кожны ж хоча паказаць, які ён разумны: "Несвоевременно. Рано. Подумаць следуе". Так і спускаць пад адхон. Як я рабіў? Калі што трэба вырашыць, ішоў у ЦК і шпачыраваў па калідоры, нібыта некага чакаючы. Выходзіць які-небудзь інструктар пакурыць. Цікавіцца, якая ў мяне патрэба. Расказаваю. Ківае, згаджаецца. Пытаюся, ці падтрымае, згаджаецца. Так я ў калідоры ўвесь аддзел падрыхтую. Счакаўшы, іду да сакратара. Яго работнічкі паказалі сваю дасведчанасць, падтрымалі, і ўсё вырашана. А яны дзейнічаюць адразу з галавы і ўсё правальваюць". Яшчэ пастаялі, паглядзелі на работу. Петрусёў скаламбурыв: "Маладзец Архіпец. Ні яму, ні мне не будзе сорамна. А Пятро Міронавіч любіць парадак".

ПРЭМ'ЕРА

ДОБРАЕ ДАЛЁКА ЧУВАЦЬ

У Слонімскай беларускай драматычным тэатры зноў прэм'ера. На гэты раз — прэм'ера для дзяцей па п'есе Аляксея Якімовіча "Добры Змей". Аўтар п'есы жыве ў Слоніме, шмат піша не толькі празаічных твораў для школьнай моладзі і старэйшага ўзростаў, але і драматычныя творы для іх. Дарэчы, яго дэбют як драматурга таксама адбыўся на слонімскай сцэне. Гэта было чатыры гады назад, калі рэжысёр Сяргей Бачкоў упершыню ажыццявіў пастаноўку спектакля па п'есе А. Якімовіча "Чарадзейныя суніцы". Пасля ўбачылі сцэнічнае жыццё яшчэ дзве п'есы нашага земляка. Гэта "Хітрыкі Бабы Ягі" (1994 год, рэжысёр Мікалай Варвашвіч) і "Апошні дыназаўрык" (1995 год, рэжысёр Тацяна Дубік).

Новы спектакль "Добры Змей" паставіў малады рэжысёр тэатра Васіль Сявец. Гэта яго другая самастойная праца. А першай пастаноўкай у мінулым годзе быў спектакль "Хачу быць чараўніцай". Спектакль гэты да сённяшняга дня яшчэ глядзяць дзеткі ў розных рэгіёнах Беларусі, дзе бывае на гастролях тэатр. Калі я запытаўся ў Васіля Сявца, над якім спектаклем было цяжэй працаваць, над першым ці другім, рэжысёр адзначна адказаў: "Над другім, бо першая п'еса Н. Нячаевай "Хачу быць чараўніцай" даволі лёгкая і з боку рэжысёрскай пастаноўкі, і па зместу. П'еса Аляксея Якімовіча "Добры Змей" больш складаная, яна адрозніваецца ад вышэйназванай і моваю, і зместам, і канфліктнымі сітуацыямі. Шмат прыйшлося дадумаць самому, як рэжысёру. Сёе-тое вырашалі сумесна. Я, напрыклад, хацеў зрабіць двухгаловага Добрага Змея. Але параіўшыся з аўтарам п'есы і з мастацкім кіраўніком нашага тэатра Мікалаем Варвашвічам, які, дарэчы, шмат дапамагаў мне, як рэжысёру, прыйшлі да высновы (і гэта добра), што ў беларускім фальклоры, у беларускіх казках і паданнях няма двухгаловых і трох-

галовых змеяў, ёсць проста ву-жакі, вужы, змеі аднагаловыя. Адсюль і трэба зыходзіць. Што я і зрабіў". Сапраўды, так і атрымалася. У спектаклі застаўся аднагаловы Добры Змей, які жыве ў дрэве і дапамагае Лявонку (артыст Уладзімір Навумік) і Насцечцы (артыстка Іна Ерш і Вікторыя Міхальчык) вырвацца з бяды. Добры Змей час ад часу выглядае з-за дрэва і спакойным, выразным голасам гутарыць са сваімі знаёмымі.

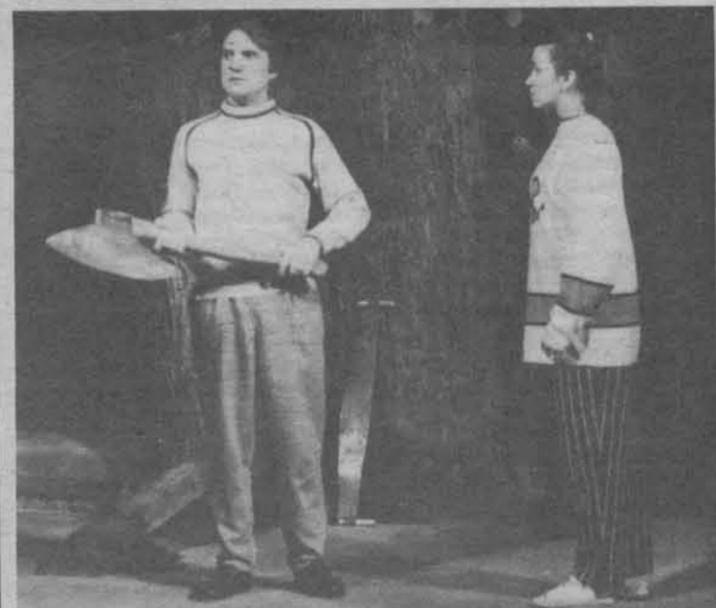
Упершыню ў гэтым спектаклі для дзяцей на сцэне Слонімскага драмтэатра ўведзены элемент ляльчанага тэатра — лялька, якая іграе побач з акцёрамі. І гэтую пальчаточна лялькаю з'яўляецца Добры Змей, ролю якога выконваюць і агучваюць артысты Сяргей Пракоп і Аляксандр Шапаханюк.

Адмоўных герояў заўсёды лягчэй іграць, чым станоўчых. За сваю тэатральную кар'еру шмат іх сыгралі ў тэатры артысткі Ніна Жукоўская, Людміла Грынчык, Тацяна Натарава і Ірына Яцук, якія выконваюць у новым спектаклі ролі мамы Халеры і Таклюсі. Па-свойму арыгінальнымі і смешнымі атрымаліся іх герані, часам нават і шкада мамы Халеры і Таклюсі, якая хоча выйсці замуж за Лявона. Шмат подлаці яны робяць, дзеля дасягнення сваёй мэты. Але перамагае дабро і чупасць Добрага Змея, бо праўду кажучы у народзе: добрае далёка чуваць. І гэта так.

Глядзёў прэм'еру і аўтар п'есы Аляксей Якімовіч. Ён быў задаволены, шчыра дзякаваў калектыву за спектакль. Хочацца спадзявацца, што супрацоўніцтва драматурга з тэатрам будзе працягвацца і надалей. А юныя глядачы нашай рэспублікі няхай атрымліваюць ад спектакляў Слонімскага беларускага драматычнага тэатра толькі дастрой і адпачынак.

Сяргей ЧЫГРЫН.

НА ЗДЫМКАХ: сцэны са спектакля "Добры Змей".

ВЫСТАВЫ

СЛУЖЫЦЬ МАСТАЦТВУ БЕСКАРЫСЛІВА

У Рэспубліканскай мастацкай галерэі адкрылася юбілейная выстава старэйшага беларускага жывапісца Генрыха Бржазоўскага, якая прысвечана яго 85-годдзю.

У экспазіцыі прадстаўлены работы розных жанраў — партрэт, пейзаж, нацюрморты, станковы жывапіс. Частка карцін прысвечана Вялікай Айчыннай вайне. Генрых Францавіч партызаніў у дукорскіх лясах. У тыя гады мастаком зроблена мноства графічных партрэтаў партызан, замалёвак для будучых карцін. Пасля вайны ім напісаны дзесяткі палотнаў. Больш за 50 карцін Генрых Бржазоўскі падарыў Пухавіцкаму краязнаўчаму музею.

Генрых Францавіч дружыў з многімі дзеячамі культуры Беларусі. У прыватнасці, з народным паэтам Беларусі Янкам Купалам. Бржазоўскім напісаны дзесяткі яго партрэтаў. Усе яны знаходзяцца цяпер у музеі Янкі Купалы.

Пейзажы і пяшчотныя нацюрморты Генрыху Бржазоўскаму — гэта адлюстраваная ў яркіх, сонечных фарбах

прыгажосць любімай аўтарам зямлі Беларусі, яе лугоў, палёў, лясоў і рэк.

НА ЗДЫМКАХ: Генрых БРЖАЗОЎСКІ з Людмілай БРЖАЗОЎСКОЙ, вядомай беларускай прыма-балерынай, народнай артысткай Рэспублікі Беларусі; работы мастака "Янка Купала і Якуб Колас", "На родных палатках".

Фота Генадзя СЯМЁНАВА.

НАСТАЛЬГІЯ І НАДЗЕЯ

Напрыканцы снежня ў Карэліцкім сельскім прафесійна-тэхнічным вучылішчы № 125 у рамках Тыдня гісторыі супрацоўнікі цэнтральнай раённай бібліятэкі і краязнаўчага музея "Зямля і людзі" арганізавалі гадзіну інфармацыі пад назвай "Настальгія і надзея", на якой ішла гаворка пра славетных землякоў Карэліччыны. Бо карэліцкая зямля — радзіма шэрагу сусветна вядомых людзей — дзеячаў навукі і культуры, якія праславіліся за яе межамі, пакінуўшы сваю Бацькаўшчыну ў розныя гады і пры розных абставінах. Сярод іх акадэмік Міжнароднай Акадэміі астранаўтыкі Барыс Кіт, які жыў на радзіме бацькоў у вёсцы Агароднікі; вучоны з сусветна вядомым імем, першы рэктар універсітэта ў Сант'яга, нацыянальны герой Чылі Ігнат Дамейка (родам з Мядзведкі); былы саліст хору данскіх казакоў у Канадзе Пётр Конюх (ураджэнец вёскі Турэц); гісторык, публіцыст, вучоны Янка Запруднік, які нарадзіўся ў гарадскім пасёлку Мір; пісьменніца Іна Рытар, якая працавала настаўніцай у Ярэміцкай школе. Людзі гэтыя сталі знакамітымі за мяжой, а для большасці беларусаў на Бацькаўшчыне іх імёны і прозвішчы былі невядомымі.

У памяшканні бібліятэкі вучылішча, дзе адбывалася мерапрыемства, з густам былі аформлены фотавітрына і кніжная выстава "Галасы беларускага замежжа". Навуковы супрацоўнік раённага краязнаўчага музея Святлана Кошур прачытала лекцыю пра жыццё і творчасць Б. Кіта, І. Дамейкі, П. Конюха. Супрацоўнікі бібліятэкі правялі гутарку аб жыцці і творчасці Я. Запрудніка і І. Рытар. На заканчэнне мерапрыемства супрацоўнікам цэнтральнай раённай бібліятэкі быў зроблены бібліяграфічны агляд літаратуры па тэме "Туга па Радзіме".

І. ПЯТРОЎ.

ЛІЧЫЎ СЯБЕ БЕЛАРУСАМ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

У палітыку Андрэй не лез. Займаўся больш будоўлямі, гідрабудуўніцтвам, трымаўся спартыўных таварыстваў. Ёсць у Празе таварыства "Сокал" і стадыён з такой жа назвай. То гэты стадыён ён і будаваў, гэтага таварыства трымаўся. Сям'ю не заводзіў. Жыў адзін. "Сокал" — гэта славянскае спартыўнае таварыства супраць анямечвання. У вайну немцы праводзілі ў Чэхаславакіі перапіс насельніцтва. Андрэй запісаўся беларусам. Гэта дакладна. Трымаўся ў Празе ён і беларускага зямляцтва. Але тут быў пераборлівы. Не з кожным сыходзіўся. Сябраваў з Забэйдам-Суміцкім, не адзін раз быў ягоным госцем, слухаў ягоныя песні, якія кіравалі ўспаміны да Беларусі, вялі яго думкі ў той кут, дзе нарадзіўся, гадаваўся, дзе ўсё было такое суладнае з прыродай.

Надаралася, прыязджаў на Беларусь, праўда, толькі заходнюю. На ўсход яму тады яшчэ дарогі не было. Тут ён сустракаўся з сваімі блізкімі, роднымі. Незабывныя заўсёды былі стрэчы з дзядзькам Уласавым. Абодва з якойсьці юнацкай дабрывы згадвалі, як Уласаў на пачатку стагоддзя распачынаў беларушчыну, як збіраў на яе сілу. Далучаў ён да гэтага і сваіх пляменнікаў. Андрэй таксама. І ягоная рупнасць не прапала марна. Можна, калі б гісторыя крыху інакш павярнулася, Андрэй стаў бы аднадумцам рэдактара "Нашай нівы". Падчас аднаго, яшчэ даваеннай пабыўкі, Андрэй сфатаграфавалася з дзядзькам. Здымак той ацалеў. Вера Андрэеўна мяркуе, што сфатаграфаваліся яны ў Варшаве, калі абодва былі шаферамі на яе вяселлі з Браніславам Тарашкевічам. Здымак настраёвы, аптымістычны. Пляменнік з дзядзькам пакуль не вельмі наракаюць на долю, на лёс. Яшчэ ў абодвух ёсць надзея, што жыццё наладзіцца, Беларусь увойдзе ў свае берагі, і абодва яны яшчэ папрацуюць спаўна на сваю Бацькаўшчыну. Але гісторыя рабіла ўсё новае і новае віражы, усё далей адсоўваючы іхнія надзеі.

Пасля другой сусветнай вайны Андрэй колькі разоў наведваў Мінск — горад свайго маленства. Але Мінск быў ужо непазнавальны. Толькі некаторыя будынкі нагадвалі яму колішні горад. Спачатку ён яму не спадабаўся: глядзеў ён на яго крытычна: мала гармоніі, змяшэнне стыляў. Ён жа быў будаўнік, архітэктар, жыў у архітэктурна гарманічным горадзе — Празе. Але наступным разам Мінск не падаўся яму ўжо такім чужым, як першы раз.

Вера Андрэеўна таксама не адзін раз

ездзіла да Андрэя ў Прагу. Як прыязджала, заўсёды спатыкалася з Забэйдам-Суміцкім. Андрэй вельмі любіў музыку і спорт. Будаваў гідрастанцыі, каналы і любіў спевы, оперу. Пры стрэчах Забэйда ім спяваў. Успаміны ліліся ракой... У юнацтве Андрэй добра іграў на віяланчэлі. Ён жа скончыў мінскую музычную школу. Пра ягоную віяланчэль казалі: "Андрэй з сваёй жонкай..."

Ездзіла Вера Андрэеўна і на пахаванне брата. Як ён памёр, сабраліся сябры і з "Сокала", і з працы. Сярод іх было шмат Андрэевых прыяцеляў. Ім Вера Андрэеўна аддала ўсе Андрэевыя паперы. Пахаваны Андрэй у Празе, на Альшанскіх могілках, поблізу беларускіх дзеячаў Крчэўскага і Захаркі. Між іншым, Захаркаў дзед колісь служыў у Сніткаў.

Пішу я гэтую сціпную, вядома, далёка не поўную, схематычную нататку пра Андрэя Снітку-малодшага і думаю, колькі Беларусі магла даць адна толькі сям'я Сніткаў, калі б наша грамадства развівалася сваім натуральным шляхам! Але ў гэце жыццё ўвесь час урываўся магутная разбуральная сіла, і лепшыя яе сыны ці знішчаліся, ці змушаны былі эміграваць за мяжу. А мы заставаліся і застаемся з далёка не ідэальнай элітай, а пасля яшчэ пытаемся, чаму ж так пагана і бесталкова жывем, чаму наша нацыя ніяк не вырвецца з сваё месцічковасці, з нейкага зачараванага копа. А таго не думаем, што раскідалі і раскідаем свой лепшы генафонд па свеце.

...Беларус Барыс Кіт здабыў для свету ракетнае паліва, здабыў у Злучаных Штатах. Андрэй Снітка-малодшы разам з сваімі чэшскімі калегамі пабудоваў у Празе славетны стадыён "Сокал", "Вялікі стадыён Страгаў". Ну што ж — і пра гэта павінен ведаць свет. Беларусы — народ стваральны, мірны. Лепшыя яго сыны праз усё жыццё хацелі найперш служыць сваёй Бацькаўшчыне. Але ім не заўсёды гэта ўдавалася. Тады даводзіцца свой прыродны талент аддаваць іншым народам. Заганная гэтая практыка. Але што зробіш. Не гінуць жа талентам. Тут важна, што таленты не парываюць свае павязі з Бацькаўшчынай. Жывучы за межамі Беларусі, яны пачуваюцца яе часцінкай. Такім сябе пачуваў і выгнаны лёсам з Беларусі Андрэй Снітка-малодшы. Ён даражыў сямейнымі памяткамі. З ім, згадвае ягоная пляменніца Ірына, быў у Празе і вельмі стары вышываны ручнік з Беларусі яшчэ з бабчынымі вензелямі. Ацалела і сакольская фірмовая шапачка. Усе гэтыя памятки перахоўваюцца ў сястры Веры Ніжанкоўскай-Тарашкевіч і ягонай пляменніцы Ірыны ў Радашковічах.

Уладзімір СОДАЛЬ.

Сям'я СНИТКАЎ.

СТАРАЖЫТНАЯ АСТРАЛОГІЯ І ГРАМАДСТВА

УСЁ, ШТО НІ РОБІЦЦА, ДА ЛЕПШАГА

У астралагічны цэнтр "Калагія" мяне прывяла ціканасць — пачуццё такое ж старажытнае, як і сама астралогія.

Мая гутарка з супрацоўнікамі цэнтра праходзіла пад крыкі, што даносіліся з суседняга пакоя: "Ах, каб я толькі ведаў"... Пасля чарговага ўсплеску эмоцый я не вытрымала і пацкавілася, што там адбываецца. Аказалася, "нагрэты" партнёрам на два мільёны долараў бізнесмен пастфактум вырашыў пацкавіцца ў астралага лёсам свайго прадпрыемства. Няўдалая здзелка была заключана менавіта ў той паўтаратыднёвы паряд, калі трэба было любымі спосабамі ўстрымацца ад рэзкіх рухаў. Увогуле, калі б мужык перахрысціўся да таго, як гримнуў грым, страт магло б і не быць...

Да астралагіі ставяцца па-рознаму. Адны бачаць у ёй ілжэнавуку, другія — модную забаву, трэція, як, напрыклад, вядомы астраном, доктар фізіка-матэматычных навук Н. Ідэльсон лічаць, што ў астралагіі закладзена першааснова пазнання гарманічных законаў сусвету. Мы ж паспрабуем падысці да яе вельмі утылітарна і паглядзець, чым далёкія зоркі могуць аказацца карыснымі простаму чалавеку, занятому сур'ёзнай справай.

На Захадзе паслугамі астралагаў карыстаюцца пастаянна на ўсіх узроўнях. Так, вядома, што месца і час сустрэчы ў Рэйк'явіку Рональд Рэйган назначыў па парадзе свайго астралага. У выніку ён зняў усе палітычныя вяршы, у той час як яго партнёр толькі падпісаў дакументы... Небяспечныя перыяды канкрэтнага бізнесу, найбольш спрыяльны для тых ці іншых пачынанняў час, сумяшчальнасць з дзелавымі партнёрамі, падбор кіраўніка фірмы ці радавых супрацоўнікаў для вопытнага астралага відавочныя, як гараскоп дзіцяці.

На маё пытанне, якія знакі ў гэтым годзе будуць адыгрываць асноўную ролю, мне ў "Калагіі" адказалі, што 1997 год асабліва спрыяльны для Вадалеяў, так што не ўпусціце свой шанс. Дзевы будуць загружаны рэцэптам працы, але асабліва наракаць

на гэта не стануць, таму што праца будзе канструктыўнай і абавязкова прынесе адчувальны плён. Стральцам у бліжэйшы і аддалены час, хочучы яны гэтага ці не, давадзецца вырашаць праблемы светапогляду, хацелася б, каб толькі ўласнага, аднак, мяркуючы па ўсім, дастанецца і ўсім нам. Казярогам прадракаецца ў 1997 годзе расстанне з рэшткамі ілюзій, што ўяўляецца складаным, бо як пазбавіцца таго, чаго ўжо даўно не маеш?

А ўвогуле, у гэтым годзе грамадства злёгка супакоіцца, знізіцца процістаянне партый, плынуць і палітычных групавак. Асаблівых палітычных усплёскаў не чакаецца, аднак час ад часу будуць узнікаць палітычныя скандалы і выкрыцці, на палітычнай сцэне замільгаюць шматлікія чамаданы з кампраматам, закулісныя валтузня з подкупам службовых асоб, шантаж. Пры аналізе і ацэнцы таго, што адбываецца, трэба ўлічваць, што далёка не ўсе прычыны падзей будуць ляжаць на паверхні, многіх будзе схавана, зрэшты, гэтая тэндэнцыя ўласцівая не толькі надышоўшаму году. У той жа час могуць з'явіцца актыўныя, канструктыўна настроеныя дзеячы, якія пасадазейнічаюць пераарыентацыі грамадства, хочацца верыць, што ў канструктыўны бок. Скончыцца год павышэннем асабістай актыўнасці грамадзян. Што тычыцца праблем улады, то зноў "усплывуць" яны толькі ў канцы 1998 года, і будзе гэта закранаць канкрэтнага лідэра, прычым, пытанне паўстане вельмі цвёрда і фатальна.

У бягучым годзе ўсе мы будзем пакутаваць ад бюракратыі. З-за гэтага ўзнікнуць сітуацыі, калі прынятае рашэнне немагчыма "праштурхнуць", яно не мае "тоне", і хаця такія праблемы ўзнікаюць пастаянна, у бліжэйшай будучыні гэта адчуецца асабліва востра. А ўвогуле ж, тыя, хто будзе сваю дзейнасць згодна з астралагічным законам і існуючым заканадаўствам, нарэшце набудуць устойлівасць і стабільнасць. Так і хочацца сказаць — усё, што ні робіцца, да лепшага...

Вераніка ЧАРКАСАВА.

СПОРТ

У дзіцяча-юнацкай спартыўнай школе пры Ваўкавыскім саўгасетэхнікуме яго навучэнцы, а таксама ўсе жадаючыя школьнікі горада вучацца ў вопытных майстроў аднаму з прыгажэйшых і дынамічных відаў коннага спорту — канюру (пераадоленне перашкод).

НА ЗДЫМКУ: васьмікласніца сярэдняй школы № 5 горада Ваўкавыска Жэня АНДРАЕЦ знайшла ўзаемаразуменне са сваім скакуном па мянушцы Імбір.

Фота Рамана КАБЯКА.

НАВІНЫ ФІЛАТЭЛІ

ПЕРШ ЧЫМ ПАКЛАСЦІ Ў КАЛЕКЦЫЮ

За апошні час калекцыі беларускіх філатэлістаў і іх замежных калег, якія цікавяцца беларускай тэматыкай у філатэліі, папоўніліся новымі цікавымі выпускамі пошты рэспублікі. Новыя паштовыя карткі і канверты прысвечаны вядомым беларускім пісьменнікам, мастацтвазнаўцам, вучоным. І ў той жа час імёны гэтых не былі шырока вядомыя. Многія і многія філатэлісты адкрылі іх для сябе дзякуючы выпускам пошты.

Вось новы канверт з арыгінальнай маркай. У практыцы пошты былога СССР такія канверты выдаваліся штогод па некалькі відаў. Марка і малюнак такога канверта звязаны тэматычна.

Новы канверт беларускай пошты з арыгінальнай маркай прысвечаны 150-годдзю з дня нараджэння вядомага беларускага вучонага-агранома М. Рытава, аднаго з заснавальнікаў навуковага агародніцтва і пладаводства ў Беларусі. У 1878 годзе М. Рытаў скончыў Маскоўскі ўніверсітэт. У 1879 годзе прыехаў на выкладчыцкую работу ў Горы-Горацкую земляробчую школу. З таго часу і да самай смерці ў 1920 годзе ўся навуковая і грамадская дзейнасць М. Рытава была звязана з гэтай навуковай установай. На паштовым знаку канверта — партрэт вучонага на фоне доследнага поля агародніны. А малюнак канверта — фатаграфія галоўнага корпуса Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі ў Горках Магілёўскай вобласці. Гэта адна з найстарэйшых навуковых устаноў рэспублікі.

Горы-Горацкі земляробчы інстытут — першая ў Расіі вышэйшая аграрная навучальная ўстанова. Інстытут існаваў у 1840—1864 і 1919—1925 гадах. Да 1848 года называўся Горы-Горацкай земляробчай школай. За ўдзел студэнтаў гэтага інстытута ў паўстанні 1863—1864 гадоў навучальная ўстанова была закрыта і пераведзена ў Пецярбург (1864 год). У Горках засталася земляробчая школа і земляробна-таксатарскія класы, на базе якіх у 1919 годзе адноўлены Горы-Горацкі земляробчы інстытут. У 1925 годзе была заснавана Беларуска-польская сельскагаспадарчая акадэмія, пазней аб'яднаная з земляробчым інстытутам і Беларуска-польскім інстытутам сельскай і лясной гаспадаркі.

Вялікай папулярнасцю ў калекцыянераў карыстаюцца паштовыя карткі з арыгінальнай маркай. Калі канверт, прысвечаны М. Рытаву, — першы канверт з арыгінальнай маркай у практыцы беларускай пошты, то карткі з такімі маркамі пошта рэспублікі ўжо выпускала. Новая аднабаковая паштовая картка прысвечана 125-годдзю з дня нараджэння вядомага беларускага этнографа, фалькларыста і археолага І. Сербавы. Пасля заканчэння Маскоўскага археолагічнага інстытута Сербаву працаваў настаўнікам у Мінску, Гомелі, у некаторых сельскіх школах Беларусі. Займаўся зборам народнай творчасці, вывучаў быт і матэрыяльную культуру беларусаў, арганізаваў серыю экспедыцый на поўдзень Беларусі. Вынікам гэтых экспедыцый была публікацыя цэлага шэрагу артыкулаў і кніг, сярод іх "Паездкі па Палессю 1911 і 1912 гадоў". У 1922 годзе І. Сербаву быў абраны правадзейным членам Інбелкульту. Працаваў загадчыкам кафедры этнаграфіі ў Белдзяржуніверсітэце (1922 год), навуковым супрацоўнікам Акадэміі навук рэспублікі (1929 год). У 1925 годзе правёў археолагічныя раскопкі пад Мінскам і ў іншых мясцінах рэспублікі.

У 1951 годзе на падставе сабраных Сербавым багатых калекцый беларускага нацыянальнага адзення, узораў народнага мастацтва быў выдадзены цудоўны альбом беларускага народнага мастацтва. Захавалася каля 450 фатаграфій Сербавы, якія адлюстроўваюць жыццё і быт беларусаў. На марцы паштовай карткі — пар-

трэт вучонага на фоне ўзораў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва — беларускіх тканых пасцілак. Цікавы і малюнак на паштовай картцы: тут паказаны тыя ж пасцілкі, ручнікі, вышыўкі, дываны, мастацкія тканіны, разьба па дрэву, ганчарныя вырабы — прадметы быту беларускага народа, якімі цікавіўся Сербаву. На паштоўцы дадзены юбілейны тэкст: "125 гадоў з дня нараджэння Івана Сербавы".

Другі канверт з арыгінальнай маркай пошта

выдала да 100-годдзя з дня нараджэння беларускага мастака-графіка А. Астаповіча (1896—1941). Мастак вучыўся ў 1915—1916 гадах у Петраградзе ў Рысавальнай школе Таварыства заахвочвання мастацтваў. Большасць работ А. Астаповіча — гэта пейзажы. На марцы канверта — партрэт А. Астаповіча. А на малюнку канверта — адлюстраванне адной з яго карцін — "Сакавік" (1923 г.) са збору Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі. Аўтар канверта — мастак К. Шапашнікава.

Нашмат канвертаў выпусціла савецкая пошта, што расказваюць аб пісьменніках Беларусі. А таму з вялікай цікавасцю сустракаюць новы выпуск беларускай пошты. Імя Міхася Чарота, ураджэнца Рудзеншчыны, пісьменніка і грамадскага дзеяча, стала шырока вядома на Беларусі ў апошні час. Выпускнік Маладзечанскай настаўніцкай семінарыі, шматгадовы рэдактар адной са старэйшых беларускіх газет "Савецкая Беларусь", ініцыятар і кіраўнік літаратурнага аб'яднання "Маладзіж".... Пра пісьменніка Міхася Чарота можна пісаць многа. І гэтым "многа" ўсяго пра яго не раскажаш. Але такое паведамленне — навіна. Пошта рэспублікі выпусціла канверт з партрэтам пісьменніка. На малюнку канверта — партрэт М. Чарота, раскрытая кніга, пяро і палявыя рамонкі. Пад малюнкам надпіс "1896. Міхась Чарот. 1938. Да 100-годдзя паэта".

Кожную марку, "народжаную" беларускай поштай, філатэлісты сустракаюць з цікавасцю. Бо не пра ўсіх людзей, якім прысвечаны паштовыя маркі нашай рэспублікі, філатэлісты нешта ведаюць. Перш чым пакласці новую марку ў калекцыю, амаль кожны калекцыянер стараецца даведацца — хто, што, чаму. Так здарылася з маркай, прысвечанай 100-годдзю М. Шчакаціхіна. Са з'яўленнем гэтага паштовага знака многія адкрылі для сябе невядомага беларускага вучонага-мастацтвазнаўцу і нумізмата М. Шчакаціхіна (1896—1940).

У тэматычным плане выдання марак і мастацкіх канвертаў на 1997 год — некалькі выпускаў, прысвечаных выдатным людзям Беларусі.

Леў КОЛАСАЎ.

Рэдактар
Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ЗАСНАВАЛЬНІК:
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства «Радзіма»).

НАШ АДРАС:
220005, Мінск, праспект
Ф. Скарыны, 44.

Тэлефоны: 33-01-97,
33-02-80, 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках "Голасу Радзімы", не заўсёды супадаюць.

Газета набрана, звярстана і аддрукавана ў друкарні Беларускага Дома друку (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77). Тыраж 3 000 экз. Індэкс 63854. Зак. 71. Падпісана да друку 20.1.1997 г. у 12.00. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.